

ปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย : ศึกษากรณี
กรุงเทพมหานคร

นางสาวธำปัทย์ โกลาวัลย์

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา ปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมีขอบด้วยกฎหมาย:ศึกษา
กรณีกรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวธำปัทย์ โกลาวัลย์

รหัสประจำตัว 5986182034

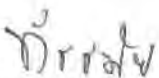
หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา กฎหมายธุรกิจทั่วไป

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ทัชชมัย (ฤกษ์สุด) ทองอุไร

ปีการศึกษา 2560

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ทัชชมัย (ฤกษ์สุด) ทองอุไร)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทย และการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของประเทศสิงคโปร์ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า การประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาได้แก่ ปัญหาการสูญเสียรายได้ของรัฐ และปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด ซึ่งแม้กฎหมายไทยจะวางหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่ก็ไม่สามารถควบคุมแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการควบคุมหาบเร่หรือแผงลอยของประเทศสิงคโปร์ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับ การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทย โดยประเทศสิงคโปร์กำหนดมาตรการให้ผู้ขายหาบเร่ขายสินค้าได้เฉพาะในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต (Hawker Centres) โดย Hawker Centres ซึ่งเป็นเจ้าของโดยรัฐและภาคเอกชน โดยมีหน่วยงานของรัฐ (Hawker Department) ดูแลโดยเฉพาะ และผู้ที่จะขายสินค้าใน Hawker Centres ได้ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐ และขายภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น และการขายของนอก Hawker Centres ถือเป็นความผิดและมีบทลงโทษ มาตรการดังกล่าวเป็นการจัดการควบคุมการค้าขายหาบเร่และแผงลอยที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการควบคุมและป้องกันปัญหาสุขลักษณะและอนามัย ในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ประเด็นหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมกิจการเพื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของหน่วยงานที่ควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทย (2) ประเด็นผู้ประกอบการและการขออนุญาตประกอบกิจการเพื่อวิเคราะห์แนวทางการประกอบกิจการตลาดสด โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน (3) ประเด็นบทลงโทษการประกอบกิจการที่มีขอบด้วยกฎหมายเพื่อวิเคราะห์แนวทางการควบคุมทั้งผู้ประกอบการและผู้ขายของในตลาดสด และ (4) ประเด็นการควบคุมสุขลักษณะและอนามัยของกิจการเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาในด้านสุขลักษณะและอนามัยของกิจการตลาดสด ในการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทั้ง 4 ประเด็นนี้ เพื่อให้ได้แนวทางในการควบคุมกำกับการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การศึกษาเรื่องนี้จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขปัญหาดังนี้ (1) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแลและควบคุมกิจการตลาดสดโดยเฉพาะ ซึ่งต้องมีความเชี่ยวชาญในการจัดการตลาดสดและมีความรู้ด้านสาธารณสุข เพื่อทำหน้าที่กำกับควบคุมกิจการตลาดสดทั้งประเทศ (2) ควรมีการจัดตั้งตลาดสดของรัฐในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่ต้องการเช่าสถานที่สำหรับขายของ

ทั้งนี้การจัดตั้งตลาดสดของรัฐนั้นไม่เป็นการจำกัดสิทธิภาคเอกชนที่จะขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดแต่อย่างใด โดยภาคเอกชนสามารถขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดได้เช่นเดิม โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายที่ผู้วิจัยเสนอนั้น มุ่งแก้ปัญหาการสูญเสีรายได้ของรัฐและการจัดการสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเรื่องปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย : ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ท่านด้วยกัน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ทชชัมย์ ทองอุไร ที่เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาชี้แนะแนวทางและมุมมองในการจัดทำเอกัตศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมาย เศรษฐกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ ที่อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ บิดา มารดา ผู้มีพระคุณสูงสุดและครอบครัว ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมีความมานะพยายามในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วง รวมถึงขอบคุณพี่และเพื่อนร่วมงานที่เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำและสนับสนุนในการทำวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยสำนึกในบุญคุณมิรู้ลืม

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะมา โดยตลอดจนวิจัยเล่มนี้สำเร็จได้ หากมีความผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ธำปัทย์ โกลาวัลย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	5
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดและสภาพปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดใน กรุงเทพมหานคร.....	6
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตลาดสด.....	6
2.1.1 ความหมายของตลาดสด.....	6
2.1.2 ประเภทของตลาดสดตามกฎหมาย.....	6
2.1.2.1 ตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร (ตลาดประเภทที่ 1).....	6
2.1.2.2 ตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร (ตลาดประเภทที่ 2).....	6
2.1.3 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสด.....	7
2.1.3.1 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสดตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมือง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556.....	7
2.1.3.2 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสดตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551.....	7
2.1.4 ลักษณะสินค้าในตลาดสด.....	8
2.2 การดำเนินการจัดตั้งตลาดสดตามกฎหมาย.....	8
2.2.1 การจัดตั้งตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร.....	8
2.2.1.1 การออกแบบอาคารตลาดสดและขออนุญาตก่อสร้างอาคาร.....	8

2.2.1.2	ผู้อนุญาตประกอบกิจการตลาดสด	14
2.2.1.3	เอกสารในการยื่นคำขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด.....	17
2.2.1.4	การขอต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด.....	18
2.2.1.5	การออกใบแทนใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด.....	18
2.2.1.6	การเปลี่ยนแปลงขยายหรือลดขนาดของตลาดสด.....	18
2.2.2	การจัดตั้งตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร.....	18
2.2.3	จำนวนตลาดสดในปัจจุบัน.....	19
2.2.4	ค่าธรรมเนียม ค่าปรับและบทกำหนดโทษ.....	19
2.2.4.1	ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ.....	19
2.2.4.2	การสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต	19
2.2.4.3	บทกำหนดโทษ.....	20
2.3	การควบคุมด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด	21
2.3.1	หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดสด	21
2.3.1.1	เวลาการเปิดและปิดของตลาดสด.....	21
2.3.1.2	การจัดวางสินค้าในตลาดสด.....	21
2.3.1.3	การบำรุงรักษาตลาดสดและการรักษาความสะอาด.....	21
2.3.2	หน้าที่ของผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดสด.....	23
2.3.2.1	หน้าที่ให้ความร่วมมือดูแลรักษาความสะอาดของตลาดสด	23
2.3.2.2	หน้าที่ในการดูแลแผงสินค้าหรือที่วางขายของ.....	23
2.3.2.3	หน้าที่ในการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล.....	24
2.3.2.4	หน้าที่ในการรักษาความสะอาดของสินค้าและอุปกรณ์.....	24
2.4	อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในการควบคุมกำกับดูแลตลาดสด.....	25
2.4.1	การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของกรุงเทพมหานคร.....	25
2.4.2	การควบคุมด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสดของกรุงเทพมหานคร.....	25
2.5	สภาพปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทย	26
2.5.1	สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด.....	26
2.5.1.1	ปัญหา รัฐสูญเสียรายได้จากการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วย กฎหมาย	27
2.5.1.2	ปัญหาแรงจูงใจในการประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	27

2.5.2 สภาพปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด	28
บทที่ 3 มาตรการในการกำกับดูแล Hawker Centres ในสิงคโปร์.....	29
3.1 การควบคุมกำกับ Hawker Centres ในสิงคโปร์	30
3.1.1 การขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตค้าขายใน Hawker Centres	31
3.1.2 การบริหารจัดการ Hawker Centres	32
3.1.3 นโยบายการให้เช่าแผงลอยในแต่ละ Hawker Centres	33
3.1.4 มาตรฐานใน Hawker Centres	34
3.1.4.1 มาตรฐานการก่อสร้าง	34
3.1.4.2 มาตรฐานความสะอาด	35
3.2 การกำกับดูแล Hawker Centres ตามกฎหมาย.....	36
3.3 บทกำหนดโทษ	37
บทที่ 4 แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายการประกอบกิจการตลาดสด	38
4.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมกิจการตลาดสด.....	38
4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประกอบการและการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด	39
4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมาย	41
4.4 วิเคราะห์ปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด	41
4.5 แนวทางแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมาย	43
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	46
5.1 บทสรุป.....	46
5.2 ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม.....	51
ภาคผนวก	
ก.พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕	
ข.กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. ๒๕๕๑	

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 : ผังตัวอย่างการออกแบบตลาดสด..... 11

ภาพที่ 2 : ขั้นตอนการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารตลาดสด 13

ภาพที่ 3 : ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งตลาดสด (ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535)..... 16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดสดเป็นแหล่งรวมของสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค และเป็นศูนย์รวมของประชาชนในการจับจ่ายซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า ไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารแห้ง เนื้อสัตว์ ผักผลไม้ต่าง ๆ รวมถึงอาหารที่มีการแปรรูปปรุงสำเร็จ นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่ที่มีคนมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากทั้งผู้ขายของผู้ช่วยขายของผู้ส่งสินค้าและผู้ซื้อสินค้า เป็นแหล่งที่มีการประกอบกิจกรรมต่างๆ มากมาย เป็นผลให้เกิดของเสียและมลพิษจำนวนมาก เช่น ขยะ น้ำเสีย กลิ่นเหม็น เสียงดัง ควั่นจากการประกอบอาหาร เป็นต้น ทั้งนี้ ตลาดสดส่วนใหญ่มักจะตั้งอยู่ในชุมชนจึงอาจทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการตลาดสด ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงต้องออกกฎหมายและระเบียบเพื่อควบคุมกำกับ การประกอบกิจการตลาดสดหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และ กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องซึ่งควบคุมการขออนุญาตจัดตั้งตลาดสด ซึ่งกำหนดให้ตลาดสดที่มีขนาดพื้นที่ ตั้งแต่ 2,500 ตารางเมตรขึ้นไป ต้องมีระบบน้ำเสียที่สามารถบำบัดให้ได้มาตรฐานน้ำทิ้ง ตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง ตลาด พ.ศ. 2546 เป็นต้น

ปัจจุบันตลาดสดกระจายอยู่ทั่วประเทศประมาณ 2,847 แห่ง¹ สำหรับตลาดสดใน กรุงเทพมหานครจากการสำรวจในปี 2558 พบว่ามีจำนวนตลาดสดที่ขออนุญาตจัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายเป็นจำนวน 221 แห่ง² ซึ่งส่วนใหญ่จัดตั้งในลักษณะของตลาดสดประเภท 2 กล่าวคือ เป็นตลาดสดที่ไม่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินกิจการเป็นการประจำ หรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แม้ว่า แนวโน้มของตลาดสดในอนาคตจะมีการพัฒนาไปในด้านที่จะเป็นซูเปอร์มาร์เก็ต หรือห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เช่น บิ๊กซี โลตัส ตามการพัฒนาแบบตะวันตก ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นใน และกระจายตัวอยู่ใน

¹ กรมการค้าภายใน. บทความเผยแพร่ประจำสัปดาห์ เรื่อง ตลาดสดวิถีไทย เพื่อก้าวใหม่ที่มั่นคง. [ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <http://www.dit.go.th/Content.aspx?m=101&c=2317>

² กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. รายงานการศึกษา: ตลาดในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2557 – 2558. (กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง, 2558), หน้า 60.

เขตพื้นที่ชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นลักษณะขายปลีกมีสินค้าทุกอย่าง มีที่จอดรถ และเป็นที่นิยมของประชาชน มีสินค้าหลากหลายชนิดให้เลือกซื้อทั้งประเภทอาหารสดอาหารแห้งและมีความสดถูกสุขลักษณะทำให้เป็นที่นิยมซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีผู้ใช้บริการมากขึ้น แต่ตลาดสดในกรุงเทพฯ แทนที่จะเสื่อมลงก็กลับเติบโตขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ ตลาดสดยังคงเป็นแหล่งของอาหารสด อาหารแห้งและเครื่องใช้ที่มีความหลากหลายมากกว่า สดกว่า และในราคาที่ถูกลงกว่าตลาดดีอี้อีกทั้งยังสามารถต่อรองราคาสินค้าได้ โดยตลาดสดในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตลาดสดดีเด่นจากกรมการค้าภายในมีถึง 12 แห่ง อาทิ ตลาดยิ่งเจริญ ตลาดบางขุนศรี ตลาด อตท. ฯลฯ ซึ่งได้มีการพัฒนาปรับปรุงโฉมใหม่ไม่แตกต่างไปจากห้างค้าปลีกค้าส่งสมัยใหม่ ซึ่งมีความสะอาด ไม่เปียกแฉะแฉะ การระบายอากาศเพียงพอ ไม่มีกลิ่นเหม็นและสิ่งปฏิกูล โดยมีการล้างตลาด ทำความสะอาดตัวอาคาร พื้น แผงจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสดและเนื้อสัตว์ เก็บกวาดขยะมูลฝอย ทางระบายน้ำเป็นประจำ³

อนึ่ง การประกอบกิจการตลาดสดนั้นเป็นการประกอบธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการเป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น ตลาดสดสวนหลวง ซึ่งมีพื้นที่ให้เช่าขายสินค้าประมาณ 100 แผง โดยเก็บค่าเช่าวันละ 100 บาท และในวันเสาร์อาทิตย์เก็บค่าเช่าวันละ 250 บาท ทำให้ตลาดสวนหลวงมีรายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณ 5,040,000 บาท หรือตลาดเป็ล มาร์เก็ต ซึ่งมีพื้นที่ให้เช่าขายสินค้าประมาณ 100 แผง โดยเก็บค่าเช่าวันละ 100 บาท และในวันเสาร์อาทิตย์เก็บค่าเช่าวันละ 250 บาท เป็นต้น⁴ จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ารายได้จากการประกอบธุรกิจตลาดสดในประเทศไทยนั้นมูลค่าสูงเพียงใดเมื่อคำนวณจากรายได้ประมาณการดังกล่าวและจำนวนตลาดสดในประเทศไทย

อย่างไรก็ดี การยื่นขอใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสด มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนไว้⁵ และนอกจากการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดแล้วยังถูกควบคุมด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องสุขลักษณะของ

³ กรมการค้าภายใน. บทความเผยแพร่ประจำสัปดาห์ เรื่อง ตลาดสดวิถีไทย เพื่อก้าวใหม่ที่มั่นคง. [ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <http://www.dit.go.th/Content.aspx?m=101&c=2317>

⁴ Kapook, เปิดรายได้ 5 ตลาดรอบบ้านป่าทุบรด รับทรัพย์หลายล้าน แต่เปิดผิดกฎ-เบี้ยวภาษี. [ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <https://highlight.kapook.com/view/168482>

⁵ หลักเกณฑ์การขอยื่นคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งตลาด

(1) ผู้ขอจัดตั้งต้องเป็นนิติบุคคล

(2) มีใบอนุญาตสร้างอาคาร หรือหลักฐานที่ใช้แสดงว่าที่ตั้งสถานประกอบการสามารถใช้ประกอบกิจการนั้นได้

โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(3) มีหนังสือยินยอมให้ใช้อาคารหรือสำเนาหนังสือสัญญาเช่าจากเจ้าของอาคาร

ตลาด⁶ แต่ก็มีตลาดสดบางส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยตลาดสดเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ดังกรณีปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในตลาดสดภายในซอยศรีนครินทร์ 55 ถนนหมู่บ้านเสรีวิลล่า แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยตลาดสดดังกล่าวนั้นสามารถเปิดกิจการมาเป็น 10 ปี โดยไม่มีใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสดที่ถูกต้อง ทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการเสียภาษีนิติบุคคลกว่า 3 ล้านบาท จากเหตุการณ์นี้ทำให้รัฐต้องเข้ามาควบคุมดูแลการประกอบกิจการตลาดสดที่ผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น⁷

ทั้งนี้ หากพิจารณาการประกอบกิจการตลาดสดในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายที่ควบคุมอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องตลาด พ.ศ. 2546 เป็นต้น ซึ่งหากการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพแล้วย่อมที่จะควบคุมปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดทั้งในด้านใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด และด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสดได้ แต่อย่างไรก็ดี พบว่าในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีตลาดสดกว่า 1,000 แห่ง แต่มีเพียง 364 แห่งเท่านั้นที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งตลาดสดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย⁸ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล ผู้ประกอบกิจการตลาดสดจำนวนมากที่ไม่ดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด และตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเหล่านี้จะไม่ได้ถูกควบคุมสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนผู้มาใช้บริการหรือซื้อขายของที่ตลาดสดอีกด้วย

ตัวอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับการควบคุมดูแลตลาดสดคือกรณีประเทศสิงคโปร์ โดยในอดีตประชาชนของประเทศสิงคโปร์มักเลือกที่จะบริโภคสินค้า และอาหารจากร้านหาบเร่ หรือแผงลอยริมถนน⁹ ซึ่งสินค้าที่จำหน่ายนั้นมีความคล้ายคลึงกับสินค้าที่จำหน่ายในตลาดสดของประเทศไทย โดยรัฐบาลสิงคโปร์ได้ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับเหล่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอย ซึ่งผู้ค้าหาบเร่แผงลอยต้อง

(4) มีเอกสารผลการตรวจสุขภาพหรือใบรับรองแพทย์ของผู้ขายของหรือผู้ช่วยขายของในตลาดบุคคล

⁶ สำนักข่าวสปริงนิวส์. หลักเกณฑ์การขออนุญาตจัดตั้งตลาด. [ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <https://www.springnews.co.th/view/201754>

⁷ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันศุกร์ที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2561 หน้า 1.

⁸ ไทยรัฐออนไลน์, “กทม.ให้50เขต ตรวจตลาด รายงานผลภายใน5มี.ค.” [ออนไลน์], 23 กุมภาพันธ์ 2561, แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/content/1211462>.

⁹ Azhar Ghani, A Recipe for Success: How Singapore Hawker Centres Came to Be, p.1

มากขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างถูกกฎหมาย โดยจะสามารถทำการค้าขายได้เฉพาะช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาต ในสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้ซึ่งเรียกว่า Hawker centres¹⁰ ซึ่งทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้จากผู้ค้า และสามารถควบคุมสุขลักษณะอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการประกอบกิจการตลาดสดที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยและเป็นกิจการที่มีอยู่มากในประเทศไทย จึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานครเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการตลาดสดและการบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมาย อันเป็นการลดความเสียหายต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยจากปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับตลาดสด ประเภทของตลาดสด ความสำคัญของตลาดสด และการบริหารจัดการตลาดสด
- (2) เพื่อศึกษาการควบคุมกำกับกับการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทย
- (3) เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศสิงคโปร์
- (4) เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการควบคุมกำกับกับการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดโดยมิชอบด้วยกฎหมายในกรุงเทพมหานครเกิดจากการไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้รัฐสูญเสียรายได้และก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขของประชาชน ดังนั้นจึงควรหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

¹⁰ Legislative Council Secretariat. Hawker policy in Singapore, 2014 p.1

1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ในการศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษาโดยมุ่งการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยโดยเฉพาะ กรุงเทพมหานคร การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดโดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ เพื่อหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสด

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

ในการศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสาร ตำรา บทความ และสื่อทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับประกอบกิจการตลาดสด เมื่อได้รวบรวม และเรียบเรียงแล้ว จะพิจารณาหลักเกณฑ์ ตลอดจนสรุปประเด็นปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งนำเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับตลาดสด ประเภทของตลาดสด ความสำคัญของตลาดสด และการบริหารจัดการตลาดสด
- (2) ทำให้เข้าใจมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทย
- (3) ทำให้ทราบแนวทางการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศสิงคโปร์
- (4) ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการควบคุมกำกับประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 2

การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดและสภาพปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดใน กรุงเทพมหานคร

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตลาดสด

2.1.1 ความหมายของตลาดสด¹¹

ตลาดสด หมายความว่า สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้าใช้เป็นที่ยุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภท สัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสีง่าย ทั้งนี้ไม่ ว่าจะมีการจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงบริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับให้ ผู้ค้าใช้เป็นที่ยุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำ หรือเป็นครั้งคราว หรือตามวันกำหนด

2.1.2 ประเภทของตลาดสดตามกฎหมาย¹²

ตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 ออกตามความในพระราชบัญญัติการ สาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้จำแนกตลาดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1.2.1 ตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร (ตลาดประเภทที่ 1)¹³

ตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคารประกอบด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของ ที่ขึ้นถ้าย สินค้า ห้องน้ำ พื้นที่เก็บขยะมูลฝอย และที่จอดยานพาหนะ ทั้งนี้อาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และสัญลักษณ์ตามที่กำหนดไว้¹⁴เช่น ตัวอาคารทำด้วยวัสดุถาวร มั่นคง และ แข็งแรง การระบายอากาศภายในตลาดเพียงพอ เหมาะสม และไม่มีกลิ่นเหม็นอับ เป็นต้น

2.1.2.2 ตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร (ตลาดประเภทที่ 2)¹⁵

ตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร ประกอบด้วยสถานที่ขายสินค้า ห้องน้ำ พื้นที่เก็บขยะมูลฝอย ทั้งนี้สถานที่สำหรับผู้ขายของต้องมีและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และสัญลักษณ์ตามที่กำหนดไว้¹⁶เช่น กรณี ที่มีโครงสร้างเฉพาะเสาและหลังคา โครงเหล็กคลุมผ้าใบ เต็นท์ ร่มหรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ต้อง อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง เป็นต้น

¹¹ มาตรา 4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹² ข้อ 4 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹³ ข้อ 6 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹⁴ ข้อ 7 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹⁵ ข้อ 12 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹⁶ ข้อ 13 กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

เมื่อผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสดประเภทที่ 2 (ตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร) ได้ดำเนินการต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นสมควรว่า ตลาดสดประเภทที่ 2 นั้น มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นตลาดสดประเภทที่ 1 (ตลาดแบบมีโครงสร้างอาคาร) ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น และผู้รับใบอนุญาตร่วมกันพัฒนาปรับปรุงตลาดสดให้เป็นตลาดสดประเภทที่ 1 ตามกฎกระทรวงนี้¹⁷ (ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551)

2.1.3 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสด

กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการตลาดสดมีการกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดตามกฎหมายดังต่อไปนี้

2.1.3.1 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสดตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556¹⁸

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินมีการจำแนกประเภทพร้อมด้วยข้อกำหนด ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขลักษณะ ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม ให้สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของการให้บริการของระบบคมนาคมและขนส่ง การสาธารณสุขโรค และการสาธารณสุขการในแต่ละบริเวณ ตลอดจนเพื่อรองรับการพัฒนาของเมืองในอนาคตตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม ดังนั้นพื้นที่ที่จะจัดตั้งตลาดสดต้องอยู่ในแผนผังที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทตามกฎกระทรวงนี้

2.1.3.2 การกำหนดพื้นที่จัดตั้งตลาดสดตามกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551¹⁹

ที่ตั้งของตลาดสดต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า 100 เมตร จากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย โรงเลี้ยงสัตว์ แหล่งโสโครก ที่กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย อันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เว้นแต่ จะมีวิธีการป้องกันซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการจะประกอบกิจการตลาดสดนั้นต้องคำนึงถึงพื้นที่ที่ตั้งตลาดสดว่าอยู่ในเขตที่สามารถเปิดตลาดสดได้ตามเงื่อนไขของกฎหมาย เพราะมีการจัดวางผังเมืองกรุงเทพให้มีพื้นที่ตั้งตลาดสดได้จำกัด

¹⁷ ข้อ 16 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

¹⁸ กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2556

¹⁹ ข้อ 5 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

2.1.4 ลักษณะสินค้าในตลาดสด

เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “ตลาด” ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535²⁰ ปรากฏว่า ตลาดสดในทางกฎหมายต้องประกอบกิจการขายสินค้าในลักษณะ อาหารสด เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ซึ่งจะมีผลต่อสุขลักษณะและความสะอาดของชุมชนที่ตั้งตลาดสดนั้นๆ และในตลาดที่จำหน่ายสินค้าลักษณะอื่นที่นอกเหนือจากกฎหมายกำหนด เช่น จำหน่ายเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือของใช้ ของแห่งต่างๆ จึงไม่ถือว่าอยู่ในประเภทของตลาดสดและไม่ถูกบังคับด้วยกฎหมายฉบับนี้

2.2 การดำเนินการจัดตั้งตลาดสดตามกฎหมาย

ในการดำเนินการจัดตั้งตลาดสดตามกฎหมาย ต้องได้รับใบอนุญาตในการจัดตั้งตลาดสดจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนจึงจะดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น จึงต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

2.2.1 การจัดตั้งตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร

ตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร มีขั้นตอนในการดำเนินการจัดตั้งตลาดสดหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบอาคาร การออกแบบตลาดสด ทั้งนี้ยังต้องคำนึงถึงสถานที่ตั้งตลาดสดที่สามารถจัดตั้งตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคารได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และมีรายละเอียดมาตรฐานตลาดสดมากกว่าตลาดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร

2.2.1.1 การออกแบบอาคารตลาดสดและขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

(1) ขั้นตอนการออกแบบอาคารและขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

(ก) เกณฑ์การเลือกสถานที่ตั้งตลาดสด²¹

การเลือกสถานที่ตั้งต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมและชุมชนโดยรอบว่าประชาชนบริเวณดังกล่าวมีวิถีชีวิตประจำวัน ศาสนา ค่านิยมอย่างไร เพื่อจะได้นำสินค้าที่เหมาะสมมาจำหน่ายในตลาด รวมถึงถนนหลัก และทางเข้าออกของพื้นที่ดังกล่าวว่ามีความปลอดภัย สะดวก สัญจรไปมาได้ง่าย สำหรับผู้มาใช้บริการ และเหมาะสมในการขนส่งสินค้า มีความพร้อมของสาธารณูปโภคทั้งประปาและไฟฟ้า การสื่อสาร

(ข) การออกแบบตลาดสด²²

สำหรับเกณฑ์การออกแบบเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นก่อนการออกแบบทุกครั้ง เป็นกรอบที่ผู้ออกแบบตลาดสดจะต้องทำความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อการออกแบบที่ถูกต้องตรงความต้องการ

²⁰ มาตรา 4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (อ่านต่อในภาคผนวก)

²¹ สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค ธนาคารออมสิน. คู่มือการออกแบบตลาดสด, หน้า 22

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 25

ไม่ขัดต่อกฎระเบียบของทางราชการตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และประกาศฉบับต่างๆ เป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการออกแบบตลาดสด ซึ่งคำนึงถึงกฎระเบียบ และรวบรวมแนวคิดตามเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดนำข้อของกรมอนามัยเข้าไว้ด้วยเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบแนวคิดต่อไป ดังนี้

1) เป็นตลาดสดประเภทที่ 1 ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ. 2551 ออกตามความในพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 และออกแบบตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น ระยะเวลาที่จอดรถ จำนวนห้องน้ำ การระบายน้ำ ฯลฯ

2) ประกอบด้วยแผงค้า อาหารสด อาหารแปรรูป อาหารปรุงสำเร็จและแผงค้าเบ็ดเตล็ดอย่างครบถ้วน และจัดเป็นหมวดหมู่ไม่ปะปนกัน

3) โครงสร้างอาคารตลาดสดเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียวหรือสองชั้น มีความสูงไม่น้อยกว่า 5 เมตร โครงสร้างหลังคาเป็นเหล็ก หรืออาจเป็นไม้ ในกรณีช่วงกว้าง (span) น้อยกว่า 6 เมตร มีความมั่นคงแข็งแรง เนื่องจากเป็นอาคารโล่ง หลังคาสร้างด้วยวัสดุทนไฟ โครงสร้างหลังคา อาคาร หลังเดียวกันให้ใช้วัสดุชนิดเดียวกัน พื้นและฝ้าผนังตลาดทำด้วยวัสดุถาวร แข็งแรง เรียบและทำความสะอาดง่าย ทั้งนี้โครงสร้างต้องรับแรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหวได้ ในแนวเทือกเขาทางตะวันตก หรือ เมื่อมีการประกาศเขตควบคุมกรณีดังกล่าว

4) เป็นอาคารโปร่ง ภายในตัวอาคารมีแสงสว่าง การระบายอากาศอย่างเพียงพอ

5) ทางเดินภายในอาคารตลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร ถนนรอบอาคารตลาดกว้างไม่น้อยกว่า 4 เมตร (อย่างน้อยหนึ่งทาง) และมีทางลาดสำหรับรถเข็นสินค้า

6) แผงขายสินค้าเป็นแบบปิดทึบ ทำด้วยวัสดุถาวร เรียบ และทำความสะอาดง่าย สูงจากพื้นทางเดินไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร มีที่ติดป้ายชื่อแผง มีช่องทางเก็บสินค้าใต้แผงค้า ช่องจัดเก็บมีประตูทำด้วยวัสดุถาวรปิดสนิทกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ความกว้างประตูไม่น้อยกว่า 1 เมตร มีท่อระบายน้ำพีวีซีขนาดไม่เล็กกว่า 2.50 เซนติเมตร ระบายน้ำจากแผงลงรางระบบน้ำข้าง

7) มีรางระบายน้ำข้างทางเดินภายในตลาดทั้งสองด้าน ความกว้างราง ไม่น้อยกว่า 15 เซนติเมตร ลึกไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร เป็นชนิดรางเปิดและมีตะแกรงเหล็กปิด มีระบบรวบรวมน้ำที่ดี ไม่ให้น้ำขัง

8) มีที่ดักขยะมูลฝอยและบ่อดักไขมัน ก่อนระบายน้ำเข้าสู่ถังบำบัดน้ำเสียรวม

9) มีระบบบำบัดน้ำเสียมาตรฐานที่เพียงพอต่อปริมาณน้ำเสียของตลาดที่เกิดขึ้น อย่างน้อย 2 วัน หรือมีระบบบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นที่บำบัดน้ำเสียได้ตามมาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ

10) มีสาธารณูปโภค จุดเชื่อมต่อ และจุดให้บริการที่เพียงพอต่อการใช้งานและการบริการของตลาดได้แก่

- ไฟฟ้า สำหรับอาคารตลาด และภายนอก

- น้ำประปา สำหรับการใช้งานตลาดทั้งหมด และดับเพลิง กรณีเกิด ไฟไหม้

- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ หรือ เครื่องโทรศัพท์สาธารณะในบริเวณตลาด โดยเทียบส่วนอย่างน้อย 50 แผงค่า ต่อ 1 ตู้

- มีน้ำดื่มและน้ำสะอาดตามจุดต่างๆ ไว้บริการอย่างเพียงพอและใช้งานได้ตลอดเวลา

11) มีอาคาร หรือ บริเวณรวบรวมและแยกขยะมูลฝอย และถังรับ ขยะสด ขยะแห้ง และขยะรีไซเคิล เช่น (แก้ว โลหะ) รอบอาคาร หรือ บริเวณรับขยะมีรั้วที่แข็งแรงกันสัตว์เข้าไปคุ้ยเขี่ย และจัดให้มีที่รองรับขยะประจำแผงที่ไม่ขวางทางเดินในตลาด

12) มีห้องส้วมหญิง และห้องส้วมชาย แยกกันภายในอาคารเดียวกัน หรือเป็นอาคารแยกอาคาร ห้องน้ำ/ห้องส้วมจากตัวอาคารตลาด และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมตามหลักสถาปัตยกรรมที่ดี มีแสงสว่าง และมีการระบายอากาศภายในห้องส้วมและภายในอาคารที่ดี ภายในห้องน้ำ/ห้องส้วม มีอุปกรณ์สุขาภิบาลอย่างเพียงพอ และใช้งานได้ดีถูกต้องสุขลักษณะอนามัย

13) ใช้ระบบบ่อเกรอะ บ่อซึม สำหรับอาคารห้องน้ำ-ห้องส้วมหรือถังสำเร็จตามมาตรฐานของผู้ผลิตที่รับรองคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

14) มีทางเข้าและทางออกของตลาดแยกกัน ความกว้างไม่น้อยกว่า 5 เมตร กรณีทางเข้าทางออก รวมต้องไม่น้อยกว่า 8 เมตร มีป้ายจราจร และเครื่องหมายจราจรบนพื้นถนนอย่างครบถ้วนตามมาตรฐานของกรมโยธาธิการ และผังเมืองเป็นหลัก หรือ ตามการออกแบบเพื่อความสะดวกโดยเฉพาะ มีเครื่องกั้นทางเข้าออกยกขึ้นลงได้ (Lift Barrier) ที่มั่นคงแข็งแรงสำหรับปิดกั้นเวลาไม่ใช้ตลาด และบ่อ (Booth) สำหรับพนักงานรักษาความปลอดภัย แบบยกเคลื่อนที่ได้ขนาดไม่เล็กกว่า 2 x 2 เมตร

15) มีหัวรับน้ำดับเพลิง (Fire Hydrant) มาตรฐานบนถนนในบริเวณตั้งสลับกันโดยระยะสายถึงกันไม่มากกว่าจุดละ 30 เมตร

16) มีพื้นที่โดยเฉพาะจัดไว้สำหรับกิจกรรมที่ใช้รวมของตลาด ได้แก่

- พื้นที่ทำครัวปรุงอาหารรวม
- พื้นที่ล้างซามรวม
- พื้นที่ตรวจสอบน้ำหนัก และสารปนเปื้อน
- พื้นที่แนะนำการบริการ และการประชาสัมพันธ์

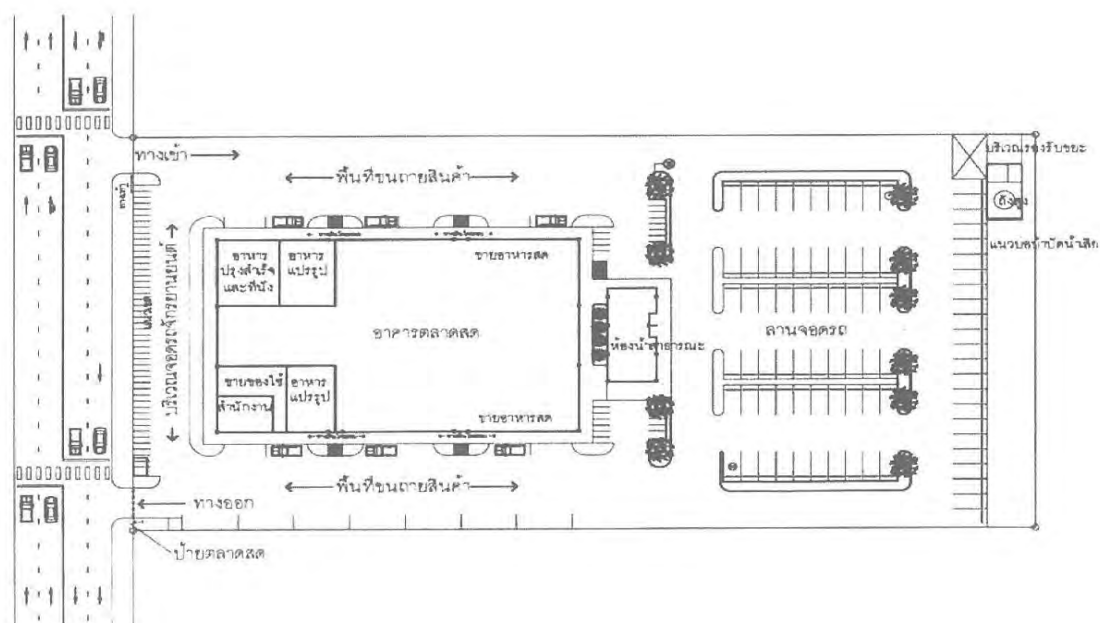
17) มีห้องเย็นสำหรับแช่เนื้อสัตว์ หรือ เตรียมพื้นที่ไว้ เพื่อการพัฒนาในอนาคตตามความเหมาะสมและขนาดของตลาด

18) มีรั้วถาวร หรือ กิ่งถาวร (รั้วลวดหนาม) ตามขนาดตลาด และความเจริญของพื้นที่โดยรอบ

19) มีไฟฟ้าแสงสว่างอย่างเพียงพอในบริเวณตลาด

20) จัดภูมิสถาปัตยกรรมภายในบริเวณตลาดอย่างเรียบร้อยสวยงาม ร่มรื่นความเหมาะสม

21) มีป้ายชื่อตลาด หรือ สัญลักษณ์ของตลาดอย่างชัดเจนและไม่ถูกบดบังในระยะอย่างน้อย 200 เมตร

รูปที่ 1 ผังตัวอย่างการออกแบบตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร²³

หากผู้ประกอบการดำเนินการตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสามารถออกใบอนุญาตนั้นให้ได้เร็วยิ่งขึ้นเพราะครบถ้วนตามมาตรฐานของการออกแบบตลาดสด แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่พบว่าในปัจจุบันผู้ประกอบการอาจยังละเลยในส่วนของการออกแบบตลาดสดอยู่มาก ทั้งนี้เพราะรายละเอียดในการก่อสร้างตลาดสดค่อนข้างมาก

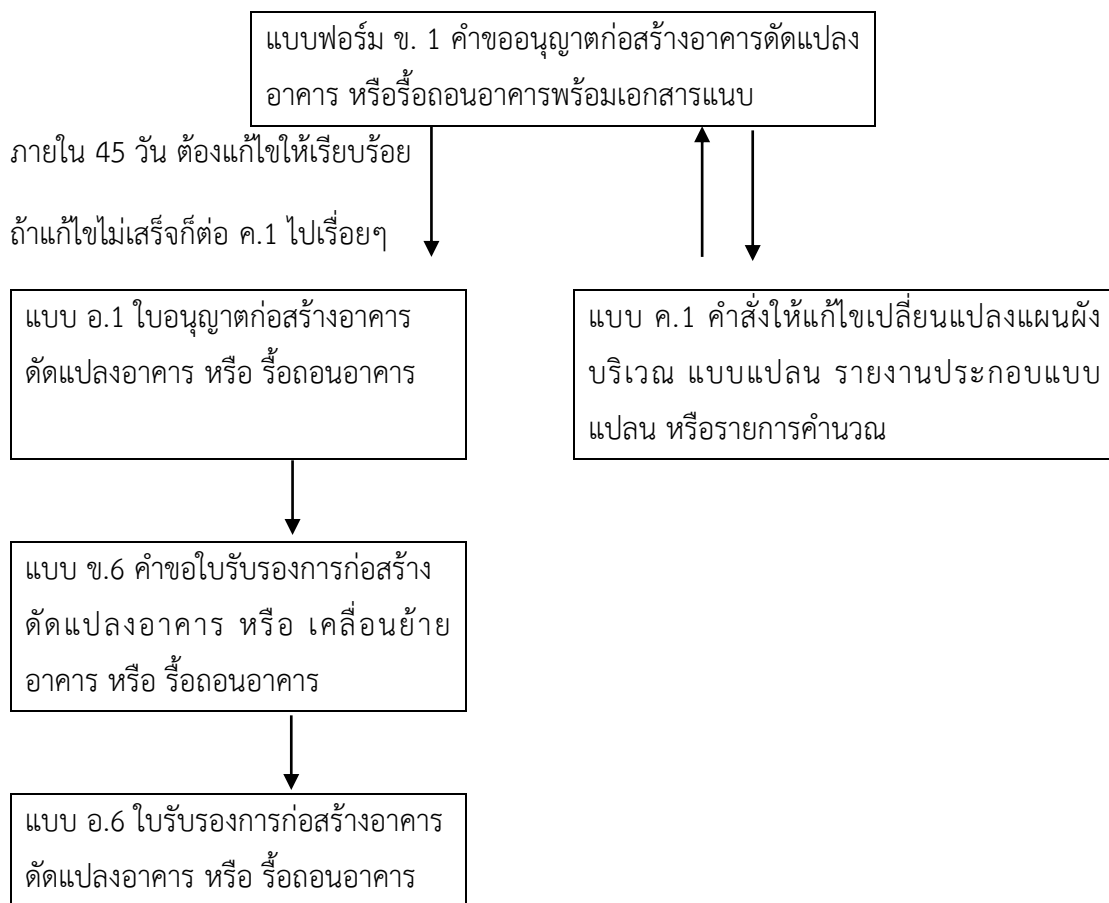
(ค) การขอใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร

ในการขออนุญาตก่อสร้างอาคารที่อยู่ในอำนาจของสำนักงานเขต ให้ผู้ประสงค์จะก่อสร้างอาคารขออนุญาตที่สำนักงานเขตพื้นที่นั้น ๆ ส่วนอาคารที่นอกเหนืออำนาจของสำนักงานเขต ให้ยื่นขอที่กองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27

เอกสารประกอบการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร หรือเคลื่อนย้ายอาคาร มีดังนี้

- 1) แบบคำขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร หรือรื้อถอนอาคาร (แบบ ข.1)
- 2) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งแสดงวัตถุประสงค์และผู้มีอำนาจลงชื่อแทนนิติบุคคลที่หน่วยงานซึ่งมีอำนาจรับรองออกให้ไม่เกิน 6 เดือน (กรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต) และผู้มีอำนาจลงนามรับรองสำเนาทุกหน้า จำนวน 1 ชุด
- 3) สำเนาหรือภาพถ่ายโฉนดที่ดินขนาดเท่ากับต้นฉบับจริง และเจ้าของที่ดิน ลงนามรับรองสำเนาถูกต้องทุกหน้าจำนวน 5 ชุด
- 4) หนังสือยินยอมของเจ้าของที่ดินให้ก่อสร้างอาคารในที่ดินหรือสำเนาสัญญาเช่าที่ดิน (กรณีผู้ขออนุญาตไม่ใช่เจ้าของที่ดิน) จำนวน 1 ชุด
- 5) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขออนุญาต ผู้รับมอบอำนาจ ผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคล และเจ้าของที่ดิน พร้อมลงนามรับรองสำเนาถูกต้องทุกหน้าจำนวน 1 ชุด
- 6) หนังสือแสดงความยินยอมและรับรองของสถาปนิกวิศวกรผู้ออกแบบและคำนวณพร้อมสำเนาใบอนุญาตผู้ประกอบการวิชาชีพ (กรณีอาคารที่ขออนุญาตอยู่ในประเภทที่ได้กำหนดให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือวิชาชีพสถาปัตยกรรม) จำนวน 1 ชุด
- 7) แผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลน จำนวน 5 ชุด
- 8) รายการคำนวณโครงสร้างจำนวน 1 ชุด
- 9) โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ตลาดสด ภัตตาคาร อาคารชุด หอพัก และอาคารที่เกี่ยวข้องกับการค้าอันเป็นที่น่ารังเกียจ ต้องแสดงแบบระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 5 ชุด และรายการคำนวณระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 1 ชุด

รูปที่ 2 ขั้นตอนการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารตลาดสด

(ง) ขออนุญาตจัดตั้งตลาดสด

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสำนักงานเขตพื้นที่ที่สังกัดกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตจัดตั้งตลาด²⁴ และออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อการกำกับดูแลตลาดในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น²⁵

ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ที่ตั้งของตลาดต้องอยู่ห่างจากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสียโรลง เลี้ยงสัตว์ แหล่งโสโครก ที่กำจัดขยะมูลฝอย ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยไม่น้อยกว่า 100 เมตร เว้นแต่จะมีการป้องกัน ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้ให้ความเห็นชอบ สำหรับอำนาจในการอนุญาตจัดตั้งตลาดสดของกรุงเทพมหานครเป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดไว้ ดังนี้²⁶

2.2.1.2 ผู้อนุญาตประกอบกิจการตลาดสด

ในการจัดตั้งและประกอบกิจการตลาด พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 35 ได้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดทุกประเภทต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ที่ตลาดตั้งอยู่ คือ

- ในเขตเทศบาลต้องขออนุญาตต่อนายกเทศมนตรี
- ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลต้องขออนุญาตต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- ในเขตกรุงเทพมหานครต้องขออนุญาตต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตในท้องที่ที่ตลาดตั้งอยู่

²⁴ มาตรา 34 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ห้ามมิให้ผู้ใดจัดตั้งตลาด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 56

การเปลี่ยนแปลง ขยายหรือลดสถานที่หรือบริเวณที่ใช้เป็นตลาดภายหลังจากที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดตามวรรคหนึ่งแล้ว จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 56

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรของรัฐที่ได้จัดตั้งตลาดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ แต่ในการดำเนินกิจการตลาดจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้รับใบอนุญาตตามบทบัญญัติอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้ด้วย และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือให้ผู้จัดตั้งตลาดตามวรรคนี้ ปฏิบัติเป็นการเฉพาะรายก็ได้

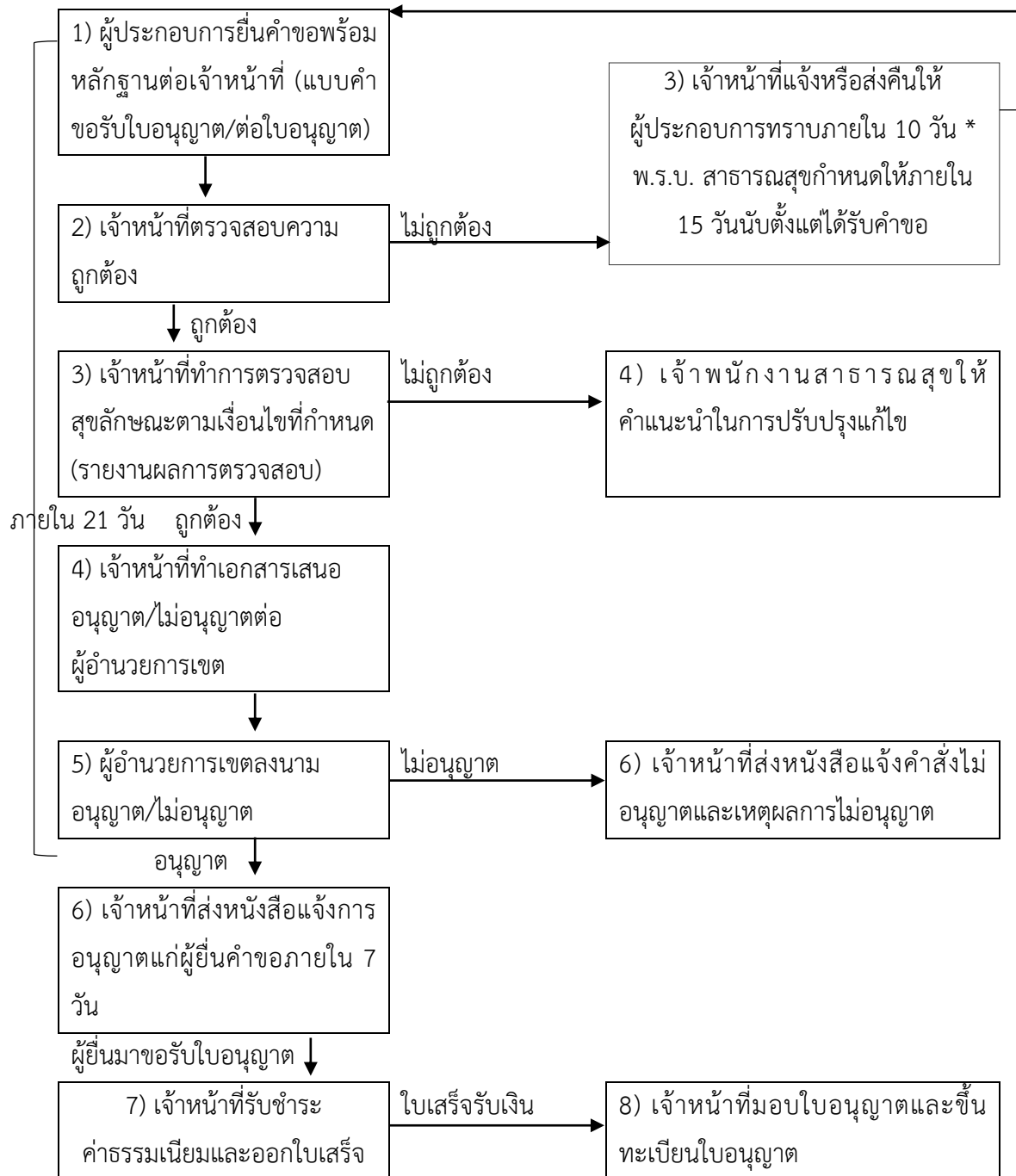
²⁵ มาตรา 34 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

²⁶ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. **มาตรฐานตลาด**, หน้า 13.

สำหรับหน่วยงานราชการอันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐ ที่ได้จัดตั้งตลาดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตจัดตั้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่ในการดำเนินกิจการตลาดจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อกำหนดในท้องถิ่นเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาด และกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือเพื่อให้หน่วยราชการที่จัดตั้งตลาดปฏิบัติเป็นการเฉพาะราย

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้มีอำนาจในการอนุญาตจัดตั้งตลาดและกำกับดูแลการดำเนินการตลาด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อใช้บังคับในเขตเทศบาลเมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ออกข้อบังคับตามความเหมาะสม โดยใช้หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเป็นแนวทางในการกำหนด

รูปที่ 3 ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้งตลาดสด (ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535)

หมายเหตุ *พรบ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535 กำหนดระยะเวลาในการออกใบอนุญาตแล้วเสร็จ ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 – 5) (กรณีเอกสารถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนด) ภายใน 30 วัน สำหรับระยะเวลาที่กำหนดภายใน 21 วันนี้ ได้ปรับลดจากที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 ในการปรับลดระยะเวลาการให้บริการประชาชน

2.2.1.3 เอกสารในการยื่นคำขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด²⁷

การยื่นคำขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด ประกอบด้วย

- (1) แบบคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการตลาด
- (2) หนังสือแจ้งความไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ของคำขอรับใบอนุญาต/ต่ออายุใบอนุญาตการประกอบกิจการตลาด (ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 (แบบ นส.3)
- (3) รายงานผลการตรวจสภาพของสถานที่ประกอบกิจการเพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาต
- (4) คำแนะนำให้แก้ไขปรับปรุงสภาพของสถานที่ประกอบกิจการ
- (5) แบบแจ้งการอนุญาตประกอบกิจการ
- (6) คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ (แบบ คส.5/1)
- (7) แบบแจ้งเหตุผลการไม่อนุญาตให้ประกอบการ
- (8) ใบอนุญาต
- (9) ทะเบียนใบอนุญาต

ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รับคำขอรับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดตามแบบคำขอรับใบอนุญาต พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานจากผู้ยื่นคำขอ และตรวจสอบ ความครบถ้วนถูกต้องของเอกสาร ดังนี้

- (1) แบบคำขอรับใบอนุญาต
- (2) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน / ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- (3) สำเนาทะเบียนบ้าน
- (4) ใบอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ใบทะเบียนพาณิชย์ หลักฐานที่แสดงว่าอาคารสามารถใช้ประกอบการได้โดยถูกต้องตามกฎหมายควบคุมอาคาร เป็นต้น
- (5) หนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (กรณียื่นขอในนามนิติบุคคล)

ในการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำขอรับใบอนุญาตหรือ คำขอต่อใบอนุญาต หากตรวจสอบแล้ว พบว่าเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน และกรณีจำเป็นต้องส่งคืนคำขอแก่ ผู้ขออนุญาต ให้ส่งคืนคำขอ พร้อมทั้งแจ้งความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์ให้ผู้ยื่นคำขอทราบและออกหนังสือแจ้งความไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ของคำขอรับใบอนุญาต/ต่ออายุใบอนุญาตการประกอบกิจการ (ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง)

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

ให้ผู้ประกอบการทราบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำขอหากตรวจสอบแล้วถูกต้องสมบูรณ์ ให้เจ้าหน้าที่ลงรับเลขเอกสารขออนุญาตเพื่อดำเนินการต่อไป

2.2.1.4 การขอต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด²⁸

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการขอต่อใบอนุญาตมีแนวทางปฏิบัติเช่นเดียวกับกับการออกใบอนุญาต ซึ่งผู้ขอต่อใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุ และเมื่อยื่นคำขอพร้อมกับเสียค่าธรรมเนียมฉบับละ 2,000 บาท เรียบร้อยแล้ว ให้ประกอบกิจการตลาดต่อไปได้จนกว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต โดยกฎหมายให้อำนาจแก่กรุงเทพมหานครในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขของการต่ออายุใบอนุญาต และการอนุญาตให้ต่อใบอนุญาต

2.2.1.5 การออกใบแทนใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด²⁹

ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดสำหรับการขอใบแทนใบอนุญาต และการออกใบแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการของข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร

2.2.1.6 การเปลี่ยนแปลงขยายหรือลดขนาดของตลาดสด

ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงขยายหรือลดขนาดของสถานที่หรือบริเวณที่ใช้เป็นตลาดจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเท่านั้น โดยกรุงเทพมหานคร มีอำนาจกำกับดูแลตลาด และออกข้อกำหนดของกรุงเทพมหานคร โดยสรุปได้ดังนี้

- (1) การกำหนดที่ตั้ง เนื้อที่ แพนผังและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะ
- (2) การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของ และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาด
- (3) การกำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด
- (4) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวม หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ

2.2.2 การจัดตั้งตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

ใช้วิธีเดียวกันกับการจัดตั้งตลาดแบบมีโครงสร้างอาคาร แต่ไม่ต้องขอใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร โดยขอเฉพาะใบอนุญาตจัดตั้งตลาดเท่านั้น

2.2.3 จำนวนตลาดสดในปัจจุบัน

พื้นที่กรุงเทพมหานครมีตลาดกว่า 1,000 แห่งแต่มีเพียง 364 แห่งเท่านั้นที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งตลาดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย³⁰

2.2.4 ค่าธรรมเนียม ค่าปรับและบทกำหนดโทษ

การประกอบกิจการตลาดสดมีค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และบทกำหนดโทษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.4.1 ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ³¹

(ก) กรุงเทพมหานครหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ในการกำหนดค่าธรรมเนียมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ เก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยและอัตราค่าธรรมเนียมอื่นๆ ซึ่งในกฎกระทรวง ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดไว้ฉบับละ 2,000 บาท

(ข) ค่าธรรมเนียมและค่าปรับให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ค) ในกรณีที่ไม่ได้เสียค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาตามที่ข้อกำหนดของกรุงเทพมหานครหรือท้องถิ่นกำหนด ให้ชำระค่าปรับเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 20 ของจำนวนค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระ เว้นแต่ผู้ได้รับใบอนุญาตจะได้บอกเลิกการดำเนินกิจการนั้นก่อนถึงกำหนดการเสียค่าธรรมเนียมครั้งต่อไป ตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของกรุงเทพมหานครหรือท้องถิ่น และในกรณีที่ค้างชำระค่าธรรมเนียมติดต่อกันเกินกว่า 2 ครั้ง เจ้าพนักงานกรุงเทพมหานครหรือท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้หยุดดำเนินกิจการไว้จนกว่าจะได้เสียค่าธรรมเนียมและค่าปรับจนครบจำนวน

2.2.4.2 การสั่งพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต³²

(ก) กรณีที่ปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ภายในเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกิน 15 วัน

³⁰ ไทยรัฐออนไลน์, “กทม.ให้ 50 เขต ตรวจตลาด รายงานผลภายใน 5 มี.ค.”[ออนไลน์], 23 กุมภาพันธ์ 2561, แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/content/1211462>.

³¹ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. *มาตรฐานตลาด*, หน้า 19.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

(ข) เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาต

- (1) ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป และมีเหตุที่จะต้องถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีก
- (2) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- (3) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต และการไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องนั้น ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน

2.2.4.3 บทกำหนดโทษ³³

ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษ ดังนี้

(ก) การดำเนินกิจการตลาดโดยไม่มีใบอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ข) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่องหลักเกณฑ์ ที่ตั้ง แพนผัง สิ่งปลูกสร้างของตลาดหลักเกณฑ์ที่ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับ ไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ค) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสด ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดสด ให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบาย น้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ง) การฝ่าฝืนกฎกระทรวง ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(จ) การฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่องสุขลักษณะของผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดสด ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

(ฉ) การขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข เกี่ยวกับเรื่อง การเข้าไปในอาคาร การแนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือตามข้อกำหนดของกรุงเทพมหานครหรือท้องถิ่น การยึดหรืออายัดของใดๆ การเก็บตัวอย่าง ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 25,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

(ข) ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดดำเนินกิจการในระหว่างถูกสั่งพักใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและปรับอีกไม่เกินวันละ 25,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

2.3 การควบคุมด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด

ตลาดสดเป็นสถานที่ที่มีการประกอบกิจการขายสินค้าในลักษณะ อาหารสด เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ ซึ่งจะมีผลต่อสุขลักษณะและความสะอาดของชุมชนที่ตั้งตลาดนั้นๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องควบคุมสุขลักษณะและความสะอาด

2.3.1 หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดสด

2.3.1.1 เวลาการเปิดและปิดของตลาดสด³⁴

การเปิดและปิดตลาดสด ต้องเป็นไปตามเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

2.3.1.2 การจัดวางสินค้าในตลาดสด³⁵

การจัดวางสินค้าในตลาดสดแต่ละประเภท ต้องจัดให้เป็นหมวดหมู่และไม่ปะปนกัน เพื่อสะดวกในการดูแลความสะอาดและป้องกันการปนเปื้อนในอาหาร

2.3.1.3 การบำรุงรักษาตลาดสดและการรักษาความสะอาด

(1) หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสดแบบมีโครงสร้างอาคาร³⁶

ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสดที่มีโครงสร้างอาคาร ต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาดสดและการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) บำรุงรักษาโครงสร้างต่าง ๆ ของตลาดสด ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา เช่น ตัวอาคาร พื้น ฝ้าเพดาน แผงจำหน่ายสินค้า ระบบบำบัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้ง และทางระบายน้ำ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟ หลอดไฟ พัดลม ก๊อกน้ำ ท่อน้ำประปา และสาธารณูปโภคอื่น

(ข) จัดให้มีการเก็บกวาดมูลฝอยบริเวณตลาดสด และดูแลความสะอาดของตะแกรงดักมูลฝอย บ่อดักไขมัน ระบบบำบัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้ง และทางระบายน้ำ มิให้มีกลิ่นเหม็นเป็นประจำทุกวัน และดูแลที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ

³⁴ ข้อ 18 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

³⁵ ข้อ 17 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

³⁶ ข้อ 19 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

(ค) ดูแลห้องส้วม ที่ปัสสาวะและอ่างล้างมือ ให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ใช้การได้ดี และเปิดให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดตลาดสด

(ง) จัดให้มีการล้างทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสด และแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และมีการล้างตลาดสด ตามหลักการสุขาภิบาลอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข อาจแจ้งให้มีการล้างตลาดสดตามหลักการสุขาภิบาลมากกว่าเดือนละหนึ่งครั้งก็ได้

(จ) จัดให้มีการกำจัดสัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค ภายในบริเวณตลาดสดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

(ข) ดูแลแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ มิให้ปล่อยน้ำหรือของเหลวจากแผงลงสู่พื้นตลาดสด และจัดให้มีทางระบายน้ำหรือของเหลวลงสู่ทางระบายน้ำหลักของตลาดสด

(2) หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคาร³⁷

ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสดแบบไม่มีโครงสร้างอาคารต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาดสดและการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) จัดให้มีการเก็บกวาดมูลฝอยบริเวณตลาดสด และดูแลความสะอาดของตะแกรงดักมูลฝอยรวมทั้งกรณีที่มีปอดคักไขมัน บ่อพักน้ำเสีย และทางระบายน้ำ มิให้มีกลิ่นเหม็น เป็นประจำทุกวัน และดูแลที่เก็บรวบรวมหรือที่รับรองมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะเสมอ

(ข) ดูแลห้องส้วม ที่ปัสสาวะ และอ่างล้างมือ ให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ใช้การได้ดีและเปิดให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดตลาด

(ค) จัดให้มีการล้างทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสดและแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อให้ดำเนินการล้างตลาดสดตามหลักการสุขาภิบาลตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของ เจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งให้ปฏิบัติ

(ง) จัดให้มีการป้องกันมิให้น้ำหรือของเหลวไหลจากแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละลงสู่พื้นตลาด

(3) หน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดสดทั้งสองประเภท³⁸

³⁷ ข้อ 20 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

³⁸ ข้อ 21 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

เพื่อประโยชน์ในการป้องกันเหตุรำคาญ มลพิษที่เป็นอันตราย หรือการระบาดของโรคติดต่อผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดทั้งสองประเภท ต้องไม่กระทำการและต้องควบคุมดูแลมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (ก) จำหน่ายอาหารที่ไม่สะอาดหรือไม่ปลอดภัยตามมาตรฐานกฎหมายว่าด้วยอาหารในตลาด
- (ข) นำสัตว์ทุกชนิดเข้าไปในตลาด เว้นแต่สัตว์ที่นำไปขังไว้ในที่ขังสัตว์เพื่อจำหน่าย
- (ค) ข่าหรือชำแหละสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ แพะ แกะหรือสุกร ในตลาด รวมทั้งฆ่าหรือชำแหละสัตว์ปีก ในกรณีที่เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ที่ติดต่อมาจากสัตว์ในเขตท้องที่นั้น
- (ง) สะสมหรือหมักหมมสิ่งหนึ่งสิ่งใดในตลาดจนให้สถานที่สกปรกกรุงรังเป็นเหตุรำคาญ เกิดมลพิษที่เป็นอันตราย หรือเป็นที่เพาะพันธุ์สัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค
- (จ) ถ่ายเทหรือทิ้งมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในที่อื่นใด นอกจากที่ซึ่งจัดไว้สำหรับรองรับมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล
- (ฉ) ทำให้น้ำใช้ในตลาดเกิดความสกปรกจนเป็นเหตุให้เป็นหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- (ช) ก่อหรือจุดไฟไว้ในลักษณะซึ่งอาจเป็นที่เดือดร้อนหรือเกิดอันตรายต่อผู้อื่น
- (ซ) ใช้ตลาดเป็นที่พักอาศัยหรือเป็นที่พักค้างคืน
- (ฌ) กระทำการอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ มลพิษที่เป็นอันตราย หรือการระบาดของโรคติดต่อ เช่น เสียงดัง แสงกระพริบ ความสั่นสะเทือน หรือมีกลิ่นเหม็น

2.3.2 หน้าที่ของผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาด

ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาด จะต้องปฏิบัติดังนี้

2.3.2.1 หน้าที่ให้ความร่วมมือดูแลรักษาความสะอาดของตลาด³⁹

ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดจะต้องให้ความร่วมมือกับผู้ประกอบกิจการตลาดสด เจ้าพนักงานสาธารณสุข และเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการดำเนินการที่เกี่ยวกับสุขลักษณะของตลาด อันได้แก่ การจัดระเบียบ และกฎเกณฑ์ในการรักษาความสะอาดของตลาดในเรื่อง การจัดหมวดหมู่สินค้า การดูแลความสะอาด แผงขายสินค้า การรวบรวมมูลฝอย การล้างตลาด และการอื่นๆ เช่น การฝึกอบรมผู้ขายและผู้ช่วยขายของ

2.3.2.2 หน้าที่ในการดูแลแผงสินค้าหรือที่วางขายของ⁴⁰

ผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องวางสินค้าบนแผงขายสินค้าหรือในขอบเขตที่วางขายของที่จัดไว้ให้ ห้ามวางล้ำแผงขายสินค้าหรือขอบเขต หรือต่อเติมแผงขายสินค้าอันจะเป็นการกีดขวาง

³⁹ ข้อ 22 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

⁴⁰ ข้อ 23 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

ทางเดินในตลาด และห้ามวางสินค้าสูงจากพื้นตลาดเกินกว่า 150 เซนติเมตร การวางและเก็บสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่มรวมทั้งเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับอาหารต้องสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร และห้ามวางวัตถุอันตรายปะปนกับสินค้าประเภทอาหาร

2.3.2.3 หน้าที่ในการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล⁴¹

ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดต้องดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(ก) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ หรือโรคที่สังคมรังเกียจหรือพาหะนำโรคติดต่อ อันได้แก่ วัณโรค อหิวาตกโรค ไข้ไทฟอยด์ โรคบิด ไข้สุกใส โรคหัดโรคคางทูม โรคเรื้อน โรคผิวหนังที่น่ารังเกียจ และโรคไวรัสตับอักเสบบีชนิดเอ

(ข) ในระหว่างการขาย ต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีสุขวิยาส่วนบุคคลที่ดีและต้องมีความรู้ด้านสุขาภิบาลและอื่นๆ ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด เช่น สวมเสื้อมีแขนผูกผ้ากันเปื้อนสีขาว ใส่หมวกหรือเน็คคลุมผม ตัดเล็บมือให้สั้นอยู่เสมอ ล้างมือให้สะอาดก่อนปรุงอาหาร ไม่พุดคุย ไอ จามรดอาหาร เวลาชิมอาหารในขณะที่ปรุงต้องตักใส่ถ้วยหรือช้อนชิมต่างหาก มีความรู้ ด้านสุขาภิบาลอาหาร ซึ่งอาจจะได้รับการอบรมจากเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือคู่มือด้านสุขาภิบาลอาหาร ฯลฯ

(ค) ต้องได้รับการตรวจสุขภาพตามที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขกำหนด

2.3.2.4 หน้าที่ในการรักษาความสะอาดของสินค้าและอุปกรณ์⁴²

ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะในการจำหน่าย ทำ ประกอบ ปรุง เก็บหรือสะสมอาหาร และการรักษาความสะอาดของภาชนะ น้ำใช้และของใช้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(ก) อาหารที่ขายต้องสะอาด และปลอดภัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาหาร

(ข) อาหารสดเฉพาะสัตว์ เนื้อสัตว์ และอาหารทะเล ต้องเก็บรักษาในอุณหภูมิไม่เกิน 5 องศาเซลเซียส ในตู้เย็นหรือแช่น้ำแข็งตลอดระยะเวลาการเก็บ

(ค) การจำหน่ายอาหารประเภทปรุงสำเร็จต้องใช้เครื่องใช้ ภาชนะที่สะอาด และต้องมีอุปกรณ์ปกปิดอาหารเพื่อป้องกันการปนเปื้อน และรักษาอุปกรณ์ปกปิดอาหารนั้นให้สะอาดและใช้การได้ดีอยู่เสมอ

(ง) ในกรณีที่เป็นแผงจำหน่ายอาหาร ซึ่งมีการทำ ประกอบ และปรุงอาหาร ต้องจัดสถานที่ไว้ให้เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะเพื่อการนั้นและต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการสุขาภิบาลอาหาร

⁴¹ ข้อ 24 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

⁴² ข้อ 25 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 (อ่านต่อในภาคผนวก)

(จ) เครื่องมือ เครื่องใช้ และภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เขียง เครื่องชูดมะพร้าว จาน ชาม ช้อนและ ส้อม ตะเกียบ และแก้วน้ำ ต้องสะอาดและปลอดภัย มีการล้างทำความสะอาดและจัดเก็บที่ถูกต้อง

2.4 อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในการควบคุมกำกับดูแลตลาดสด

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ แบ่งการปกครองออกเป็น 50 เขต โดยมีกฎหมายเฉพาะองค์กร คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารราชการของกรุงเทพฯ กรุงเทพมหานครมีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยได้รับการสถาปนาเป็นเมืองหลวง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325 และในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีบทบาทที่สำคัญกล่าวคือเป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงิน การธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร ฯลฯ จึงทำให้มีการพัฒนาและเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในแต่ละช่วงเวลามีกรอบของการพัฒนาซึ่งได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้มหานครแห่งนี้มีการพัฒนาที่สมดุลและน่าอยู่อาศัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต⁴³

2.4.1 การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของกรุงเทพมหานคร

ในการประกอบกิจการตลาดสดผู้ที่ต้องการประกอบกิจการตลาดสดในทีเดียวๆ ต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตที่เป็นที่ตั้งของตลาดนั้น ดังนั้นหากต้องการประกอบกิจการตลาดสดในเขตใดใน กรุงเทพมหานครจึงต้องขออนุญาตต่อเขตนั้น รวมทั้งเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ภายหลังต้องการเปลี่ยนแปลง ขยาย หรือลดสถานที่ หรือบริเวณที่ใช้เป็นตลาดนั้นก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็น หนังสือก่อนจึงจะดำเนินการได้⁴⁴ ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครคือ ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร⁴⁵

2.4.2 การควบคุมด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสดของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจออกข้อกำหนดของกรุงเทพมหานครเพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล ตลาดสดดังต่อไปนี้⁴⁶

- (1) กำหนดที่ตั้ง เนื้อที่แผนผังและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะ

⁴³ สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: การปฏิรูป กรุงเทพมหานคร, เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งที่มา <http://www.parliament.go.th/library>, หน้า 1

⁴⁴ มาตรา 34 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (อ่านต่อในภาคผนวก)

⁴⁵ มาตรา 4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (อ่านต่อในภาคผนวก)

⁴⁶ มาตรา 35 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (อ่านต่อในภาคผนวก)

(2) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของและการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาด

(3) กำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด

(4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดใหญ่ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดใหม่ที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยการระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดใหม่มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ

2.5 สภาพปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทย

ตลาดสดเป็นสถานที่จำหน่ายอาหารซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ ประชาชนส่วนใหญ่จึงเลือกซื้อของที่ตลาดสดเพื่อจับจ่ายใช้สอยเลือกซื้ออาหาร ทั้งยังเป็นสถานที่ที่ผู้ต้องการขายสินค้าได้เจอกับผู้ที่ต้องการซื้อสินค้าอีกด้วย เมื่อมีความต้องการในการซื้อขายสินค้าสูงขึ้นจึงทำให้การประกอบกิจการตลาดสดได้รับความนิยม ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าในสังคมไทยหากมีชุมชนก็ต้องมีตลาดสด เนื่องด้วยตลาดสดเป็นสถานที่ที่คนหมู่มากแวะเวียนกันมาและเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร หากไม่ดูแลรักษาความสะอาดให้ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในชุมชนจึงทำให้ต้องมีกฎหมายควบคุมตั้งแต่ขั้นตอนการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด การก่อสร้างตลาดสด การวางระบบต่างๆ ด้านสาธารณสุข ตลอดจนการกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบกิจการตลาดสด ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของ ภายใต้การกำกับควบคุมของราชการท้องถิ่น แต่แม้จะมีกฎหมายควบคุมเพียงใดแต่ก็ปรากฏว่ามีตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายเกิดขึ้นจำนวนมาก อันก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

2.5.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด

การประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดเสียก่อนจึงจะดำเนินการประกอบกิจการตลาดสดได้ ซึ่งขั้นตอนการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดนั้นมีการควบคุมในหลายๆ ด้านตั้งแต่การเลือกพื้นที่ที่ต้องอยู่ในเขตพื้นที่ที่กฎหมายอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสด การก่อสร้างตลาดสดต้องได้มาตรฐานที่กำหนด ผู้ประกอบการจึงสามารถดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดได้ แต่อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยการประกอบกิจการตลาดสดก่อให้เกิดรายได้ที่ดีแก่ผู้ประกอบการ ประกอบกับขั้นตอนการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดตามกฎหมายถูกควบคุมด้วยเหตุหลายประการ จึงทำให้ผู้ประกอบการตลาดสดเลือกที่จะ

ประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือประกอบกิจการโดยไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาดังต่อไปนี้

2.5.1.1 ปัญหารัฐสูญเสียรายได้จากการประกอบกิจการตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีตลาดสดกว่า 1,000 แห่งแต่มีเพียง 364 แห่งเท่านั้นที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดถูกต้องตามกฎหมาย มีผู้ประกอบการตลาดสดจำนวนมากที่ไม่ยอมปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตฉบับละ 2,000 บาท นอกจากนี้ใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดนั้นมีอายุเพียงหนึ่งปีเท่านั้น ผู้ประกอบการตลาดสดต้องดำเนินการขอต่อใบอนุญาตทุกปีโดยต้องชำระค่าธรรมเนียมพร้อมค่าขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตแล้ว ยังมีค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บ กำจัดสิ่งปฏิกูลซึ่งกิจการตลาดต้องชำระอีกด้วย ดังนั้นการที่มีการประกอบกิจการตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมายจำนวนมากทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ในทางกลับกันการจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ได้รับอนุญาตนั้นมีโทษปรับ ทั้งนี้หากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยการตรวจสอบใบอนุญาตของตลาดสด แต่ละแห่งแล้วพบการประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดต้องดำเนินการปรับตามกฎหมาย โดยเงินค่าปรับดังกล่าวถือว่าเป็นรายได้ทางหนึ่งของรัฐอีกด้วย แต่ทั้งนี้ในตลาดจำนวนมากที่องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่ทราบว่ามียตลาดที่ไม่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการอยู่ เช่น ตลาดสวนหลวง ตลาดเป็ลมาร์เก็ต ตลาดยิ่งนรา เป็นต้น⁴⁷

2.5.1.2 ปัญหาแรงจูงใจในการประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในการประกอบกิจการตลาดสด ทำเลของตลาดถือเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับผู้ค้าขายของ โดยทำเลที่ตั้งตลาดที่ได้รับความนิยมมักจะเป็นสถานที่ใกล้แหล่งชุมชนมีคนสัญจรไปมาเยอะ การเดินทางไปที่ตลาดสะดวก แม้กระทั่งสถานที่ดังกล่าวจะไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตลาดแต่ผู้ค้าก็ยังคงต้องการที่จะค้าขายในตลาดดังกล่าวอยู่จนอาจมีการขัดขวางการทำงานของเจ้าพนักงานในการรื้อถอนตลาดตัวอย่างเช่น กรณีตลาดรถไฟ⁴⁸ ส่วนในด้านของผู้ประกอบการตลาดสดเองก็ทราบว่าการดำเนินการประกอบกิจการตลาดสดหากไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด ผู้ประกอบการจะมีโทษปรับและ

⁴⁷ MGR Online, “ผู้ว่าฯ กทม.” เล็งหาที่ใหม่ให้ผู้ค้าหลังสั่งปิด 3 ตลาดเถื่อนล้อมบ้านป่า ยันไม่ได้เพิกเฉยปัญหาแต่เพิ่งรู้ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา <https://mgronline.com/online/section/detail/961000018092>.

⁴⁸ สำนักข่าว MThai, ผู้ค้ารวมตัว หลังตัวแทนการรถไฟ เข้ารื้อพื้นที่ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา <https://news.mthai.com/general-news/242421.html>.

โทษจำคุก แต่ก็มีผู้ประกอบการตลาดสดที่ไม่ได้รับอนุญาตจำนวนมาก เนื่องจากการประกอบกิจการตลาดทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้ที่ดี⁴⁹จนทำให้ผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวโทษอาญาที่กฎหมายกำหนด

2.5.2 สภาพปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด

ตลาดสดเป็นสถานที่ที่จำหน่ายอาหารสด อาหารปรุงสำเร็จ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมเรื่องความสะอาด สุขลักษณะอนามัย แต่ทั้งนี้ตลาดสดหลายแห่งที่ความสะอาด สุขลักษณะอนามัยไม่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด ปัญหาเรื่องสุขลักษณะอนามัยนั้นเกิดขึ้นทั้งตลาดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและตลาดที่ชอบด้วยกฎหมาย ในส่วนของตลาดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะไม่มีมาตรการตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องความสะอาด ทำให้เกิดปัญหาความสะอาด⁵⁰ เช่น กรณีของตลาดสวนหลวงซึ่งผู้ขายของในตลาดดูแลความสะอาดกันเอง ตลาดมีกลิ่นเหม็น กรณีของตลาดเป็ลมาร์เก็ต ตลาดไม่ได้มีการแยกจำกัดพื้นที่ลักษณะของที่ขาย พื้นที่ตลาดสกปรก มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น ทั้งนี้แม้แต่ตลาดที่ชอบด้วยกฎหมายบางแห่งก็พบปัญหาความสะอาด สุขลักษณะอนามัยไม่ได้มาตรฐาน เช่น กรณีของตลาดเทศบาลพัทลุงที่พบว่า เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค เช่น โรคฉี่หนู ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต จากโรคดังกล่าวจำนวน 1 ราย โดยตลาดดังกล่าวเป็นแหล่งเพาะพันธุ์หนูจำนวนมากเนื่องจากไม่มีการดูแลรักษาความสะอาดให้ได้มาตรฐาน⁵¹ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงควรริบหาทางแก้ไขและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากกระทบต่อประชาชน

⁴⁹ Kapook,เปิดรายได้ 5 ตลาดรอบบ้านป่าทุบรถ รับทรัพย์หลายล้าน แต่เปิดผิดกฎ-เบี้ยวภาษี.[ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <https://highlight.kapook.com/view/168482>

⁵⁰ สำนักข่าว Sanook, แม่ค้าเชื้อป่าจัดฉากทุบรถ หวังปิดตลาดไม่มีกิน ซี้จ้อรถขวางไม่ใช่เรื่องใหญ่ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา <https://www.sanook.com/news/5431930/>

⁵¹ ไทยรัฐทีวี, ซูร์อับรบบตลาดเทศบาลพัทลุง พบโรคฉี่หนูระบาด-เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/content/141241>

บทที่ 3

มาตรการในการกำกับดูแล Hawker Centres ในสิงคโปร์

สาเหตุที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาตรการในการกำกับดูแล Hawker Centres ในสิงคโปร์ และนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการในการกำกับดูแลตลาดสดในกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) การบังคับใช้กฎหมาย

สิงคโปร์ประสบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายห้ามค้าขายสินค้าบนทางเท้ามานาน ในช่วงแรกๆ หลังการประกาศอิสรภาพ รัฐบาลสิงคโปร์ดำเนินมาตรการที่ค่อนข้างเด็ดขาดกับการค้าขายเร่แผงลอย ตัวอย่างเช่น การจดทะเบียนผู้ค้าที่มีอยู่จริง การโซนนิ่ง การกำหนดคุณภาพของอาหารสินค้า (ห้ามสูบบุหรี่ระหว่างทำอาหาร) และการไล่อ้อ แต่ในภายหลัง รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลเรื่องการค้าข้างทางโดยตรง โดยมีการสร้างศูนย์การค้าข้างทาง (Hawker Centres) ทั่วประเทศ ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนสร้างศูนย์การค้าต่างๆ⁵²

ส่วนในกรุงเทพมหานคร จากกรณีปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในตลาดสดภายในซอยศรีนครินทร์ 55 ถนนหมู่บ้านเสรีวิลล่า แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ถึงแม้ว่าคำพิพากษาศาลปกครองจะออกมาแล้วให้ตลาดสดบริเวณโดยรอบยุติการดำเนินกิจการ แต่ยังคงพบว่าผู้ค้าในตลาดยังคงฝ่าฝืนคำสั่งศาลออกมาค้าขาย โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

(2) จุดประสงค์ของการออกกฎหมายเพื่อควบคุม

วัตถุประสงค์หลักของการออกกฎหมายควบคุมตลาดสดนั้นเพื่อคุ้มครองสุขภาพและอนามัยของประชาชนให้ได้บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานในการควบคุมกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาดให้ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนกำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนและวิธีการดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม หรือกำกับดูแล และแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เช่นเดียวกับการออกกฎหมายควบคุมหาบเร่แผงลอยของสิงคโปร์ที่รัฐบาลสิงคโปร์ได้พยายามที่จะออกมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อสร้างมาตรฐานทั้งในด้านความสะอาดของสินค้า เนื่องจากขณะนั้นได้เกิดการระบาดของโรคอหิวาตกโรค และโรคไทฟอยด์ อันเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดจากร้านหาบเร่แผงลอยข้างถนน นอกจากนี้ยังทำให้มีหมอน แมลง และยุง ที่ตามกลิ่นอาหารมา ทำให้เกิดมลภาวะ

⁵² โครงการวิจัยเรื่อง *การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย: สถานการณ์ และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น* (2560) โดย รศ.ดร.นฤมล นิราทร สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) <https://www.the101.world/international-street-vending/>

สิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่สัญจรไปมา นอกจากนี้การอนุญาตให้ขายสินค้าแบบหาบเร่ยังเป็นการกีดขวางผู้ที่สัญจรบนทางเท้า และกีดขวางทางจราจร อีกด้วย

(3) ลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ตลาดสดในประเทศไทยก็เปรียบเหมือนกับการที่เอาหาบเร่แผงลอยมารวมตัวกันในสถานที่แห่งหนึ่ง เหมือนกับ hawker centres ในสิงคโปร์

จากลักษณะข้างต้นที่ได้กล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยเลือกการแก้ปัญหาของรัฐบาลสิงคโปร์มาเป็นแบบอย่างการแก้ปัญหาคกรประกอบกิจการตลาดสดโดยมีกฎหมายของประเทศไทย

3.1 การควบคุมกำกับ Hawker Centres ในสิงคโปร์

ในช่วงทศวรรษที่ 1950 การหาบเร่ขายของและตั้งแผงลอยบนทางเท้าและบริเวณถนนถือเป็นภาพที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากในช่วงปีนั้นอัตราว่างงานในประเทศสูง ประชาชนจึงเลือกที่จะบริโภคสินค้า และอาหารจากร้านหาบเร่ หรือแผงลอยริมถนน เพราะมีราคาถูก และสามารถเดินทางไปจับจ่ายใช้สอยได้สะดวก รวดเร็ว ซึ่งในสมัยนั้นผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (hawkers) ส่วนใหญ่เป็นประชากรจากประเทศจีน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย⁵³

รัฐบาลสิงคโปร์ได้พยายามที่จะออกมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อสร้างมาตรฐานทั้งในด้านความสะอาดของสินค้า เนื่องจากขณะนั้นได้เกิดการระบาดของโรคอหิวาตกโรค และโรคไทฟอยด์ อันเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดจากร้านหาบเร่แผงลอยข้างถนน นอกจากนี้ยังทำให้มีหนอน แมลง และยุง ที่ตามกลิ่นอาหารมา ทำให้เกิดมลภาวะสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่สัญจรไปมา⁵⁴ นอกจากนี้การอนุญาตให้ขายสินค้าแบบหาบเร่ยังเป็นกีดขวางผู้ที่สัญจรบนทางเท้าและกีดขวางทางจราจรอีกด้วย

จนกระทั่งช่วงทศวรรษที่ 1968 – 1969 รัฐบาลสิงคโปร์ได้ออกมาตรการทางกฎหมายใหม่ขึ้นมาเพื่อบังคับใช้กับเหล่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอย โดยมีมาตรการให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยต้องมาขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตเพื่อประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ได้อย่างถูกกฎหมาย โดยจะสามารถทำการค้าขายได้เฉพาะช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาต ในสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้ ซึ่งต่อมามีการพัฒนาสถานที่ดังกล่าวจนกลายเป็นตลาดและศูนย์กลางหาบเร่แผงลอย (Market and hawker centres หรือเรียกสั้นๆ และเป็นที่ยอมรับ)

⁵³ Azhar Ghani, A Recipe for Success: How Singapore Hawker Centres Came to Be, p.1

⁵⁴ Lbid.,p.2

โดยทั่วไปว่า Hawker centres) ในภายหลัง และออกมาตรการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่รัฐมีสิทธิเข้าจับกุมผู้ค้าหาบเร่ที่ไม่มีใบอนุญาต หรือทำการค้าขายนอกสถานที่ นอกเวลา ที่ได้รับอนุญาตได้⁵⁵

ต่อมาในช่วงปีค.ศ. 1971 ถึงช่วงปี 1986 รัฐบาลสิงคโปร์ได้ปรับปรุง Hawker Centres ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกอันจำเป็นต่างๆ แก่ผู้ค้าขาย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ขายได้ประกอบธุรกิจ ในสถานที่สะอาด มีมาตรฐาน โดยมีการซ่อมบำรุง และปรับปรุงระบบระบายอากาศ ระบบกำจัดของเสีย ระบบไฟ และน้ำ ใน Hawker Centres อยู่เสมอ

ผู้ร่วมก่อตั้ง Hawker Centres มีด้วยกันสามหน่วยงานราชการ ได้แก่ กระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ การเคหะแห่งชาติสิงคโปร์ (HDB) และบริษัท JTC Corporation

การเคหะแห่งชาติสิงคโปร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการย้ายหาบเร่แผงลอยระหว่างปี 1971-1986 เนื่องจาก Hawker Centres เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ของสิงคโปร์ เมื่อที่อยู่อาศัยใหม่พร้อม เหล่าพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอยและผู้อยู่อาศัยจะย้ายเข้าไปอยู่ในที่อยู่อาศัยใหม่ ปัจจุบันกว่า 75% ของ Hawker Centres อยู่ภายใต้กรรมสิทธิ์ของการเคหะแห่งชาติสิงคโปร์

ส่วนบริษัท JTC Corporation เดิมชื่อ Jurong Town Corporation เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบสำหรับการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ มีส่วนร่วมในการย้ายผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เพื่อพัฒนานิคมอุตสาหกรรม บริษัท JTC Corporation ได้จัดทำบทบัญญัติสำหรับ Hawker Centres อีกด้วย⁵⁶

ปัจจุบันสิงคโปร์มี Hawker Centres อยู่ทั้งหมดด้วยกันทั้งสิ้น 114 แห่ง⁵⁷ ในจำนวนนี้ 20 แห่งเป็นของรัฐบาล 81 แห่งเป็นของการเคหะแห่งชาติสิงคโปร์ (Housing and Development Board หรือ HDB) และอีก 7 แห่งเป็นของเครือข่ายชุมชน (SOCIAL ENTERPRISES)

3.1.1 การขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตค้าขายใน Hawker Centres

สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environment Agency : NEA) หรือเรียกโดยย่อว่า NEA เป็นองค์การมหาชนที่อยู่ภายใต้ กระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ ของประเทศสิงคโปร์

⁵⁵ Legislative Council Secretariat. *Hawker policy in Singapore*, 2014 p.1

⁵⁶ Lbid., p.3

⁵⁷ National Environment Agency.

[<http://www.nea.gov.sg/public-health/hawker-management/hawker-centres-and-markets-in-singapore>]

(Ministry of Environment and Water Resources) โดยรับหน้าที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบความสะอาดของสิ่งแวดล้อมในประเทศสิงคโปร์

Hawker Centres อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่ชื่อว่า Hawkers Department ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ NEA โดยมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบาย และปฏิบัติตามนโยบายอันเกี่ยวข้องกับการอนุญาต และควบคุมผู้ค้าหาบเร่ และแผงลอยจำหน่ายอาหาร โดยจะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตออกใบประกอบการจำหน่ายอาหารและสินค้าแก่ผู้ค้าหาบเร่⁵⁸ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า บุคคลที่เป็นพลเมืองสิงคโปร์หรือผู้ที่มิที่อยู่ถาวรซึ่งมีอายุ 21 ปีขึ้นไปสามารถสมัครขอรับใบอนุญาตหาบเร่หรือแผงลอยได้ แต่หากได้รับใบอนุญาตแล้ว แต่ไม่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือ NEA จะถูกยึดใบอนุญาตได้ และผู้ที่เคยถูกยึดใบอนุญาตจะไม่สามารถยื่นขอใบอนุญาตใหม่ได้อีก⁵⁹ ผู้ที่ฝ่าฝืนทำการค้าขายโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนใบอนุญาตย่อมมีโทษตามพระราชบัญญัติ Environmental Public Health Act ปี 2002

3.1.2 การบริหารจัดการ Hawker Centres

การควบคุมและการจัดการของ Hawker Centres เป็นของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือ NEA โดย NEA จะควบคุมดูแลอุตสาหกรรมการค้าปลีกอาหารในสิงคโปร์เพื่อให้มั่นใจได้ว่าอาหารที่ขายในร้านค้าปลีกมีการจัดเตรียมอย่างถูกสุขลักษณะและปลอดภัยสำหรับการบริโภค ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสิงคโปร์มีชื่อเสียงในฐานะสวรรค์ด้านอาหารจากอาหารหาบเร่ท้องถิ่นไปจนถึงอาหารนานาชาติชั้นนำโดยต้องไม่มีปัญหาและตอบสนองรสชาติของทุกคน กล่าวได้ว่าสิงคโปร์มีความเข้มงวดในเรื่องของความสะอาดในอาหารมาก⁶⁰

สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือ NEA จะเป็นผู้กำหนดนโยบายและออกกฎระเบียบใน Hawker Centres โดยมี Hawkers Department ทำหน้าที่ควบคุมให้การดำเนินงานของ Hawker Centres เป็นไปตามกฎระเบียบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) โดยใน Hawker Centres แต่

⁵⁸ สิริวรรณ จันทนจุลกะ, ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย, ประเทศสิงคโปร์ทำงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร : หน้า 2

⁵⁹ Legislative Council Secretariat. Hawker policy in Singapore, 2014,p.2

⁶⁰ National Environment Agency.

[<http://www.nea.gov.sg/public-health/hawker-management/hawker-centres-and-markets-in-singapore>]

ละที่จะมีสมาคมผู้ค้าหาบเร่ (Hawkers) ของตนเอง โดยแต่ละสมาคมก็จะมีตัวแทนของสมาคม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เจริญ ร่วมแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวแทนจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) เพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น และพัฒนา Hawker Centres ของตนเอง

ภายใน Hawker Centres จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ⁶¹

(1) บริเวณที่จำหน่ายอาหารพร้อมบริโภค (เครื่องดื่ม อาหาร ผลไม้ ขนม)

(2) ส่วนที่เป็นตลาด (Wet market) ซึ่งจำหน่ายวัตถุดิบทั้งอาหารสด และอาหารแห้ง ที่ต้องนำไปปรุงและประกอบภายหลัง

โดยหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (ฉบับปี 2556) ได้กำหนดมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในบริเวณตลาด เช่น ขนาดของแผงจำหน่ายสินค้า ผงั้ พ้น สถานที่สำหรับรับประทานอาหาร ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา ระบบน้ำเสียและระบายน้ำ จำนวนห้องน้ำ ปล่อยระบายอากาศ แสงสว่าง รวมไปถึงบริเวณที่สามารถวางหรือจัดเก็บขยะมูลฝอย

3.1.3 นโยบายการให้เช่าแผงลอยในแต่ละ Hawker Centres

ภายใน Hawker Centres แบ่งร้านค้าออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่⁶²

(1) ผู้เช่าแผงลอยที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

ผู้เช่าประเภทนี้คือผู้เช่าที่ย้ายเข้ามาอยู่ใน Hawker Centres ตามโครงการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยของรัฐ คือผู้ที่รัฐจัดระเบียบให้ย้ายจากการเป็นหาบเร่ริมถนน ให้มาอยู่ในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งผู้เช่าประเภทนี้จะจ่ายค่าเช่าน้อยกว่าประเภทที่สอง โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องไม่ประกอบอาชีพอื่นอยู่ด้วย และห้ามมิให้ออนสิทธิหรือเช่าช่วงในพื้นที่ Hawker Centres ให้กับบุคคลภายนอก เว้นแต่ มีเหตุผลอันจำเป็น เช่น สุขภาพไม่เอื้ออำนวยให้ประกอบกิจการอีกต่อไป ก็สามารถโอนให้สมาชิกอื่นในครอบครัวเข้ามาประกอบกิจการใน Hawker Centres และได้รับสิทธิในเงินอุดหนุนจากรัฐเช่นเดียวกัน

(2) ผู้เช่าแผงลอยที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

⁶¹ สิริวรรณ จันทนจุลกะ, ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย, ประเทศสิงคโปร์ทำงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร : หน้า 9

⁶² Legislative Council Secretariat. Hawker policy in Singapore, 2014 p.4

ผู้เช่าประเภทนี้คือผู้ค้า (Hawkers) ที่เข้ามาเช่าแผงภายหลังด้วยวิธีการประมูล โดยผู้ที่ประมูลราคาสูงสุดจะเป็นผู้ชนะ ราคาของแผงใน Hawker Centres จะขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของ Hawker Centres นั้นๆ และค่าเช่าจะมีราคาสูงกว่าผู้เช่าประเภทแรก

3.1.4 มาตรฐานใน Hawker Centres

ผู้ค้าแผงลอยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มาตรฐานด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม มีกฎเกณฑ์พื้นฐานที่จะต้องป้องกันไม่ให้อาหารมีการปนเปื้อน เช่น เวลาขายอาหารผู้ค้าแผงลอยจะไม่ได้รับอนุญาตให้สูบบุหรี่ในขณะที่เตรียมอาหาร เป็นต้น

3.1.4.1 มาตรฐานการก่อสร้าง

ประเทศสิงคโปร์มีการกำหนดมาตรฐาน และรูปแบบการจัดตั้งตลาดได้ในกฎหมาย⁶³ โดยวางหลักการไว้ว่า ตลาดจะต้องสะอาด และแห้งอยู่เสมอ โดยต้องมีระบบระบายของเสีย ระบบระบายอากาศ และมีแสงสว่างที่เพียงพอ โดยกำหนดรูปแบบการก่อสร้างไว้ว่า

- (1) พื้นจะต้องสร้างให้มีลักษณะลาดเข้าหาท่อระบาย หรือบ่อเก็บของเสียที่พื้น โดยน้ำจากการทำความสะอาดจะไม่ไหลกลับเข้าสู่บริเวณแผงร้าน
- (2) ต้องก่อสร้างให้มีทางเดินเข้าบริเวณหลังร้านของแต่ละร้าน
- (3) ที่ทิ้งขยะมูลฝอยจะต้องวางอยู่บริเวณพื้นที่บริการและห่างจากพื้นที่สาธารณะ และต้องมีบ่อตรวจด้านนอกตลาด ซึ่งเป็นบ่อที่ติดตั้งเป็นระยะๆ ในระบบท่อระบาย เพื่อใช้เป็นจุดเชื่อมต่อ และสามารถลงไปบำรุงซ่อมแซม รักษาได้เมื่อจำเป็น
- (4) ต้องมีการติดตั้งท่อระบายน้ำทั้งบริเวณพื้นที่ส่วนบริการ
- (5) ต้องมีการติดตั้งก๊อกน้ำประปาไว้ตามจุดสำคัญต่างๆ เพื่อทำความสะอาดพื้นที่ตลาด
- (6) ร้านค้าจะต้องมีเคาน์เตอร์บริการที่มีความกว้างเท่าขนาดแผงลอย โดยสามารถติดตั้งเป็นทางเข้าแผงในตัว หากจำเป็น และต้องมีกำแพงเพื่อแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจนกับแผงร้านอื่นๆ
- (7) ร้านค้าต้องมีพื้นที่ขนาด 8 ตารางเมตรเป็นอย่างน้อย พื้นแผงลอยและช่องทางเดินรอบร้านจะต้องออกแบบเพื่อป้องกันน้ำจากส่วนใดส่วนหนึ่งไหล หรือกระเด็นไปยังอีกส่วน

⁶³ Code of Practice on Environmental Health 2017, Market. P. 22

(8) แต่ละร้านจะต้องมีการติดตั้งก๊อกน้ำ และอ่างล้างมือเพื่อให้บริการ เว้นแต่พื้นที่ร้านจะไม่เอื้ออำนวย

(9) พื้นของแต่ละแผงลอยต้องเอียงลงหารางระบายน้ำ หรือท่อระบายน้ำที่มีตะแกรง ท่อระบายน้ำต้องมีความกว้างอย่างน้อย 150 มม. และต้องมีความลึกอย่างน้อย 75 มม.

(10) ทางเดินสำหรับลูกค้าจะต้องกว้างอย่างน้อย 2.5 เมตร และจุดเชื่อมระหว่างทางเดินต้องมีขนาดกว้างอย่างน้อย 1.5 เมตร

(11) พื้นทางเดินจะต้องยกระดับ เพื่อให้น้ำทิ้งสามารถระบายออกจากตัวร้านสู่ท่อระบาย หรือรางระบายน้ำได้

(12) ท่อระบายในร้านจะต้องเชื่อมกับท่อระบายของเสียของตลาด

(13) ต้องมีการจัดทำช่องจัดเก็บสินค้า

(14) ต้องมีพื้นที่ในการจัดเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด

(15) ตลาดต้องมีห้องน้ำเพื่อให้บริการแก่ลูกค้า โดยจำนวนห้องน้ำจะขึ้นอยู่กับพื้นที่โดยรวมของตลาด หากพื้นที่กว้าง ก็จะต้องมีห้องน้ำหลายจุดตามที่กฎหมายกำหนด

3.1.4.2 มาตรฐานความสะอาด

(1) ทุกๆปีจะมีการประเมิน หาบเร่แผงลอย โดยใช้ระบบประเมินแบบหักคะแนน (Points Demerit System) หากมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือสินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เจ้าหน้าที่ก็จะมีระบบในการหักและจัดเก็บคะแนน โดยบทลงโทษสูงสุดของผู้กระทำความผิด คือการระงับหรือเพิกถอนใบอนุญาต

(2) มาตรการทางกฎหมายใน Hawker Centres ได้แก่ การควบคุมให้ผู้ประกอบการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ในการรักษามาตรฐานกับ Hawker Centres ได้แก่ Environmental Public Health Act, Environmental Public Health (Food Hygiene) Regulations, Sale of Food Act ซึ่งเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) จะมีการสุ่มตรวจสินค้าใน Hawker Centres อยู่เสมอ⁶⁴(3) ในทุกๆ ปีจะมีการประเมินมาตรฐานร้านค้าเป็น 4

⁶⁴ Legislative Council Secretariat. Hawker policy in Singapore, 2014 p.6

ระดับ⁶⁵ คือระดับ A B C และ D โดยการประเมินแบบนี้จะใช้กับร้านค้าที่ขายอาหารปรุงสุก โดยผู้ค้าจะต้องแสดงระดับของตนที่ได้รับการประเมินหน้าร้าน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลความสะอาดและปลอดภัยของสินค้าที่ตนบริโภค

(4) เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานความสะอาดของอาหารให้ดียิ่งขึ้น สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) ได้ออกกฎหมายให้บุคคลที่มีหน้าที่ในการเตรียมอาหาร จะต้องผ่านหลักสูตรที่จัดขึ้นโดย Singapore Workforce Development Agency และเพื่อรับใบอนุญาตให้ประกอบอาหารเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ ทุกๆ 3 ปี จะต้องถูกประเมิน และเข้าหลักสูตรอีก เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานอาหาร และการประกอบอาหารให้สะอาดอยู่เสมอ

3.2 การกำกับดูแล Hawker Centres ตามกฎหมาย

ในส่วนนี้จะเป็นการพระราชบัญญัติ Environmental Public Health Act ปี 2002 ของสิงคโปร์ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับการกำกับดูแล Hawker Centres ไว้โดย

มาตรา 32 ได้วางหลักไว้ว่า

(1) ห้ามมิให้บุคคลใดเปิดสถานที่ หรือทำการขายอาหารโดยมิได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสาธารณสุขเสียก่อน

(2) หากพิสูจน์ว่ากระทำความผิดจริง ให้อธิบดีกรมสาธารณสุข ทำเอกสารเป็นหนังสือไปยังผู้ที่กระทำความผิดให้รู้ถอนบางส่วนหรือทั้งหมด ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือ

(3) หากบุคคลที่กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีกรมสาธารณสุขตาม (2) ให้อธิบดีกรมสาธารณสุขมีอำนาจดังต่อไปนี้

1) ให้สามารถดำเนินการหรือออกมาตรการใดๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งที่ได้ออกไว้

2) โดยให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าดำเนินการและค่าเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น

มาตรา 33 ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) ทาบเร่ ขาย หรือแสดงสินค้าใดๆ หรือ

⁶⁵ สิริวรรณ จันทนจุลกะ, ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย, ประเทศสิงคโปร์ทำงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างไร : หน้า 10

(2) ตั้งร้าน โต๊ะ พาหนะใดๆอันเป็นการเพื่อค้าขายบนถนนหรือสถานที่สาธารณะโดยมิได้รับการอนุญาตจากอธิบดีกรมสาธารณสุขเสียก่อน

3.3 บทกำหนดโทษ

มาตรา 41A ได้วางหลักไว้ว่า ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 33 หาบเร่ ตั้งขายสินค้าบนถนน จะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และหากกระทำซ้ำอีก จะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือ จำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

หากเป็นการฝ่าฝืน 32 (1) ที่ระบุไว้ว่าบุคคลใดทำการเปิดสถานที่ขายอาหารโดยมิได้รับอนุญาต จะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และหากกระทำซ้ำอีก จะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือ จำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้ศึกษาที่สิงคโปร์ สามารถแก้ไขปัญหาการหาบเร่แผงลอยได้สำเร็จ⁶⁶ และเป็นตัวอย่างการแก้ปัญหาการบังคับใช้ที่ได้ผลดี เพราะเป็นการแก้ปัญหาระยะยาวโดยรัฐบาลสิงคโปร์ จัดสรรพื้นที่ให้กับพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอยโดยสร้างเป็น Hawker Centres และสนับสนุนในด้านต่างๆ ถือเป็น การแก้ปัญหาและรักษาเยียวยาไปพร้อมๆ กัน ส่งผลให้ทุกวันนี้ ปัญหาการค้าขายหาบเร่แผงลอยในพื้นที่ๆ ห้ามไม่ปรากฏให้เห็นอีกเลย

ข้อดีของการมี Hawker Centres

- (1) ราคาอาหารไม่แพง เพราะต้นทุนในการเช่า รัฐเป็นคนเก็บ ราคาเช่าจึงถูก
- (2) ไม่กีดขวางทางเท้า ไม่มีประเด็นกับคนในชุมชน
- (3) รัฐสามารถจัดการให้มีไฟฟ้า น้ำประปา สะอาด (จ่ายค่าน้ำตามปกติของการปะปาและการไฟฟ้า) มีพื้นที่เก็บขยะ มีห้องน้ำที่สะอาด
- (4) สามารถตัดวงจรค่าส่วย เงินสินบนท้องถิ่น
- (5) ค่าเช่าราคาเป็นธรรม
- (6) มีการออกใบอนุญาตให้ผู้ค้าแทนที่จะเป็นการออกใบอนุญาตเปิดตลาดสด
- (7) มีการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐได้อย่างถูกต้อง

⁶⁶ ชวชาญชองวัน, ช่วงจัดชุดทุกความจริง. [ออนไลน์], 29 พฤษภาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.youtube.com/watch?time_continue=20&v=RbNU-kO--Sw

บทที่ 4

แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายการประกอบกิจการตลาดสด

จากการศึกษาพบว่า การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยแม้จะมีการควบคุมด้วยกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องตลาด พ.ศ. 2546 เป็นต้น แต่ก็ปรากฏว่าในประเทศไทยนั้นยังคงมีการประกอบธุรกิจตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายจำนวนมาก ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมาย 2 ปัญหาใหญ่ ได้แก่ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด และ (2) ปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด ซึ่งแม้กฎหมายไทยจะวางหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่ก็ไม่สามารถควบคุมแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่ง เพื่อการหาแนวทางแก้ไขปัญหาปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการควบคุมหาบเร่หรือแผงลอยของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีการจัดการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องด้วยแต่ละประเทศมีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของประชาชนที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนของประเทศไทย ประชาชนนิยมซื้ออาหารสด อาหารปรุงสำเร็จจากตลาดสด ส่วนประเทศสิงคโปร์ประชาชนนิยมซื้ออาหารสด อาหารปรุงสำเร็จ จากหาบเร่หรือแผงลอย ทั้งนี้ หากหาบเร่หรือแผงลอยรวมๆ กันเป็นจำนวนหนึ่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับตลาดสดในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเลือกแนวทางการควบคุมหาบเร่หรือแผงลอยของประเทศสิงคโปร์มาประกอบการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาแนวทางการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.1 วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมกิจการตลาดสด

จากการศึกษาการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พบว่ากฎหมายกำหนดให้ ราชการท้องถิ่นที่ตลาดสดนั้นตั้งอยู่ในเขตการปกครองเป็นผู้ควบคุมดูแลกิจการในตลาดสด โดยราชการท้องถิ่นมีหน้าที่เกี่ยวกับการออกใบอนุญาต และอำนาจในการออกข้อบัญญัติหรือข้อบังคับเพื่อกำกับควบคุมด้านสุขลักษณะและอนามัยของกิจการตลาดสด ทั้งนี้ ราชการท้องถิ่นมีหน้าที่ตรวจสอบความสะอาดของกิจการตลาดสดที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและข้อบัญญัติ

ในส่วนการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของประเทศสิงคโปร์มีหน่วยงานที่เรียกว่า Hawker Department เป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) เป็นหน่วยงานที่กำกับควบคุม Hawker Centres ซึ่งเป็นสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้ผู้ค้าขายหาบเร่เข้ามาขายสินค้า ในสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้ ทั้งนี้ หน่วยงาน Hawker Department มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบาย

และปฏิบัติตามนโยบายอันเกี่ยวข้องกับการอนุญาต และควบคุมผู้ค้าหาบเร่ และแผงลอยจำหน่ายอาหาร โดยจะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตออกใบประกอบการจำหน่ายอาหารและสินค้าแก่ผู้ค้าหาบเร่ และมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการของผู้ค้าหาบเร่ตามนโยบายที่กำหนด หากพบว่าไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ Hawker Department สามารถยึดใบอนุญาตได้ และผู้ที่เคยถูกยึดใบอนุญาตจะไม่สามารถยื่นคำขอใบอนุญาตใหม่ได้ นอกจากนี้ในประเทศสิงคโปร์นั้นมีมาตรการให้เจ้าหน้าที่รัฐมีสิทธิเข้าจับกุมผู้ค้าหาบเร่ที่ไม่มีใบอนุญาต หรือทำการค้าขายนอกสถานที่หรือนอกเวลาที่ได้รับอนุญาตได้

ในประเทศไทยแม้จะกำหนดให้ราชการท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ดูแลท้องที่ตลาดนั้นเป็นผู้กำกับควบคุม แต่ราชการท้องถิ่นนั้นก็มิได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการตลาดสด การจัดการด้านสุขภาวะและอนามัย ประกอบการราชการท้องถิ่นนั้นมีภารกิจที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในการปกครองในหลายๆ ด้าน เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ การขนส่ง การจัดการศึกษา การดูแลรักษาที่สาธารณะ เป็นต้น ด้วยภารกิจของราชการท้องถิ่นของประเทศไทยนั้นมีหลากหลาย ดังนั้น ในการดำเนินการควบคุมกิจการตลาดสด หรือการจัดการด้านสุขภาวะและอนามัยของราชการท้องถิ่นจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะด้านอย่าง Hawker Department ที่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการกิจการค้าขายหาบเร่แผงลอย อนึ่ง การที่มีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวทำหน้าที่ประเมินความสะอาดย่อมทำให้มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบมาตรฐานเดียวกัน แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการกำหนดเกณฑ์ว่าเพียงใดถึงจะได้มาตรฐานแต่หน่วยงานที่ตรวจสอบคือราชการท้องถิ่นนั้น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นอาจมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์มีมาตรการให้เจ้าหน้าที่รัฐมีสิทธิเข้าจับกุมผู้ค้าหาบเร่ที่ไม่มีใบอนุญาต หรือทำการค้าขายนอกสถานที่หรือนอกเวลาที่ได้รับอนุญาตได้ซึ่งเป็นมาตรการเชิงรุก ส่วนของประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้การประกอบกิจการตลาดสดโดยไม่มีอนุญาตเป็นความผิด แต่ก็ปรากฏว่ามีกิจการตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจำนวนมากที่ราชการท้องถิ่นเองก็ไม่ทราบว่าจะจัดตั้งในเขตปกครองของตน ดังนั้นการที่มีหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะย่อมจะสามารถตรวจสอบได้ดีกว่า

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผู้ประกอบการและการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด

จากการศึกษาการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดก่อนจึงจะดำเนินการประกอบกิจการตลาดสดได้ โดยผู้อนุญาตคือเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามที่กำหนดตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมตลาดสดแต่ละแห่งนั้นคือราชการส่วนท้องถิ่นที่ตลาดสดตั้งอยู่ในเขตการปกครองของราชการท้องถิ่นนั้น โดยการริเริ่มจัดตั้งตลาด

สदनั้ผู้ประกอบกิจการตลาดสดสามารถเลือกทำเลที่ตั้งได้อย่างอิสระภายในพื้นที่ที่กฎหมายอนุญาตให้จัดตั้งตลาดสดได้ ในการดำเนินการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดก็ต้องยื่นคำขอต่อราชการส่วนท้องถิ่นที่ตลาดตั้งอยู่ โดยผู้ประกอบกิจการต้องยื่นคำขออนุญาตพร้อมค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตใบละ 2,000 บาท อนึ่ง ในส่วนของใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดนั้นมีอายุเพียงหนึ่งปีเท่านั้น โดยก่อนครบกำหนดผู้ประกอบกิจการตลาดสดต้องดำเนินการขอต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดให้เรียบร้อยก่อนจึงจะดำเนินกิจการตลาดสดต่อไปได้ โดยในการขอต่ออายุใบอนุญาตแต่ละครั้งนั้นผู้ประกอบกิจการต้องชำระค่าธรรมเนียมครั้งละ 2,000 บาท ทั้งนี้ปรากฏว่า ในกรุงเทพมหานครมีตลาดที่มีใบอนุญาตจัดตั้งและประกอบกิจการตลาดสดเพียง 364 แห่ง จากจำนวนตลาดสดทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร 1,000 กว่าแห่ง

สำหรับประเทศสิงคโปร์ ได้ออกมาตรการเพื่อควบคุมหาบเร่ แผงลอย โดยให้ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพขายของหาบเร่ต้องมาขอขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตเพื่อประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ได้อย่างถูกกฎหมาย โดยจะสามารถทำการค้าขายได้เฉพาะช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาต ในสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้เท่านั้น ซึ่งต่อมาสถานที่รัฐจัดให้ผู้ขายหาบเร่เข้ามาขายนั้นเรียกว่า Hawker Centres ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงาน Hawkers Department ภายใต้การควบคุมของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) ทั้งนี้ Hawker Centres ในประเทศสิงคโปร์ มีทั้งหมด 114 แห่ง โดยในจำนวนนี้เป็นของรัฐบาล 20 แห่ง 81 แห่งเป็นของการเคหะแห่งชาติสิงคโปร์ (Housing and Development Board หรือ HDB) และอีก 7 แห่งเป็นของเครือข่ายชุมชน (Social Enterprises) โดยทั้งหมดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) ผ่านหน่วยงาน Hawkers Department จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นที่น่าสนใจว่า Hawker Centres ส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ แต่ก็ยังมี Hawker Centres จำนวน 7 แห่งที่เป็นของเอกชน แต่ทั้งหมดถูกควบคุมดูแลภายใต้หน่วยงานของรัฐหน่วยงานเดียวกัน

ในประเด็นเกี่ยวกับผู้ประกอบกิจการและการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดนั้น ในประเทศไทยให้อิสระแก่ภาคเอกชนที่จะริเริ่มประกอบกิจการตลาดสดโดยเลือกที่จะจัดตั้งตลาดสดในทำเลใดก็ได้ในพื้นที่ที่กฎหมายอนุญาต เพียงแต่ผู้ประกอบกิจการตลาดสดต้องดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดจากรัฐก่อน จึงจะสามารถประกอบกิจการตลาดสดได้เท่านั้น ส่วนของประเทศสิงคโปร์ นอกจากรัฐจะเป็นผู้จัดตั้งและดำเนินการเกี่ยวกับ Hawker Centres เองแล้ว ภาคเอกชนสามารถขออนุญาตเพื่อจัดตั้ง Hawker Centres ได้ด้วยแต่เกณฑ์การก่อสร้าง การวางระบบต่าง ตลอดจนการดำเนินการควบคุมเกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัยต้องมีมาตรฐานเดียวกับ Hawker Centres ของรัฐ

นอกจากนี้รัฐสามารถควบคุมการประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ง่ายเพราะหากมีการประกอบกิจการใดนอกเหนือจาก Hawker Centres ของรัฐและของภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง

ก็เป็นการประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น เพราะแม้แต่ผู้ขายที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบอาชีพผู้ขายหาบเร่ไปขายของนอก Hawker Centres ก็เป็นความผิด

4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษการประกอบกิจการตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่าตามกฎหมายไทยมีการกำหนดโทษอาญา กล่าวคือ โทษปรับและโทษจำคุก ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการตลาดสดมีความผิดเกี่ยวกับใบอนุญาตตามกฎหมาย เช่น กรณีผู้ประกอบกิจการตลาดสดจัดตั้งตลาดสดโดยไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด หรือกรณีผู้ประกอบกิจการตลาดสดประกอบกิจการในขณะที่โดนพักใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด โดยโทษปรับและโทษจำคุกแตกต่างกันไปตามฐานความผิด โดยมีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับสูงสุดไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในประเทศสิงคโปร์มีการกำหนดฐานความผิด และมีโทษอาญา คือ โทษปรับและโทษจำคุก ยกตัวอย่างเช่น ผู้ค้าหาบเร่ที่ไม่มีใบอนุญาต หรือทำการค้าขายนอก Hawker Centres หรือขายนอกเวลาที่ได้รับอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนจะต้องโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 120,000 บาท) และหากกระทำซ้ำอีก จะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 240,000 บาท) หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากความผิดและโทษของผู้ค้าหาบเร่แล้ว ตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มีการควบคุมไม่ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ประกอบการได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐ โดยผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องชำระค่าปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์และหากกระทำซ้ำอีก จะต้องชำระค่าปรับ ไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือ จำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทลงโทษของประเทศไทยและบทลงโทษของประเทศสิงคโปร์มีความใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายไทยมิได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ขายของกรณีที่ขายของในตลาดที่มีชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด บทลงโทษตามกฎหมายไทยมุ่งลงโทษแต่ผู้ประกอบกิจการเท่านั้นเพราะประเทศไทยเจ้าของตลาดเป็นเอกชน สำหรับที่สิงคโปร์เจ้าของ Hawker Centres ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานรัฐทำให้สิงคโปร์มีบทกำหนดโทษให้เฉพาะผู้ค้าขายใน Hawker Centres เท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดโทษผู้ค้าขายที่ฝ่าฝืนกฎหมายประกอบกิจการในตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมายเพิ่มเติมด้วย

4.4 วิเคราะห์ปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด

ในประเทศไทยตลาดสดเป็นสถานที่จำหน่ายอาหารสด อาหารปรุงสำเร็จ ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ เป็นต้น โดยอาหารจัดเป็นปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และตลาดเองเป็นสถานที่ที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเข้ามาซื้อหาอาหารกันเป็นประจำ เนื่องด้วยความสะอาดของตลาดซึ่งเป็นสถานที่

จำหน่ายอาหารมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนจำนวนมากโดยตรง กฎหมายที่ควบคุมกิจการตลาดสดนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะควบคุมสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสดให้ได้มาตรฐาน เพื่อป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ เช่น โรคอหิวาตกโรค โรคฉี่หนู เป็นต้น มาสู่ประชาชน กฎหมายจึงควบคุมตั้งแต่โครงสร้างตลาด การแยกสถานที่จัดวางอาหารแต่ละประเภท การวางทางระบายน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล เป็นต้น นอกจากนี้ในเรื่องโครงสร้างตลาดแล้วกฎหมายยังกำหนดหน้าที่ให้ทั้งผู้ประกอบการกิจการตลาดสด และหน้าที่ผู้ขายของในตลาดสดให้มีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาด แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ากฎหมายจะพยายามกำหนดหลักการเพื่อที่จะควบคุมความสะอาด สุขลักษณะและอนามัยแต่อย่างใด แต่ก็มีปรากฏว่ามีตลาดสดหลายแห่งที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับสุขลักษณะและอนามัยของตลาดอย่างเคร่งครัด ตลาดสดหลายแห่งจึงยังมีความสกปรก น้ำขังบนพื้นทางเดิน มีกลิ่นเน่าเหม็น การจัดเก็บขยะมูลฝอยไม่สะอาดเท่าที่ควร ในส่วนของตลาดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานความสะอาดดังกล่าว มีทั้งตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายและตลาดสดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตลาดสดโดยขอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ตลาดที่ขอบด้วยกฎหมายในประเทศไทยจะถูกตรวจสอบเรื่องความสะอาด สุขภาวะและอนามัยโดยราชการท้องถิ่นที่ตลาดสดนั้นตั้งอยู่ในเขตการปกครอง

สำหรับกิจการค้าขายหาเร่และแผงลอยในประเทศสิงคโปร์นั้นส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเช่นกัน จึงมีการแก้ไขปัญหาโดยการจัดให้มีการขายในสถานที่ที่กำหนดหรือ Hawker Centres ซึ่งมีทั้งของรัฐและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) ผ่านหน่วยงาน Hawkers Department โดย Hawker Centres ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องได้รับการตรวจสอบด้านความสะอาด สุขภาวะและอนามัยภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน Hawker Centres ต้องมีโครงสร้างอาคาร การวางระบบเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสุขภาวะและอนามัยที่ได้มาตรฐาน มีการจัดสถานที่แบ่งตามประเภทสินค้าตามที่กำหนดเพื่อให้การดูแลรักษาความสะอาด การจัดเก็บขยะมูลฝอย มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการประเมินผู้ขายใน Hawker Centres ด้วย โดยใช้ระบบประเมินแบบหักคะแนน (Points Demerit System) หากมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือสินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เจ้าหน้าที่ก็จะมีการหักและจัดเก็บคะแนน โดยบทลงโทษสูงสุดของผู้กระทำผิด คือการระงับหรือเพิกถอนใบอนุญาต

ในประเด็นเกี่ยวกับด้านสุขลักษณะและอนามัย ในประเทศไทยนั้นกฎหมายเพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการและผู้ขายของต้องปฏิบัติ โดยมีราชการท้องถิ่นเป็นผู้กำกับควบคุม ในส่วน Hawker Centres ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นของรัฐและเอกชน การดูแลรักษาความสะอาด Hawker Centres ของรัฐ หน่วยงานของรัฐจะดูแลรักษาความสะอาดเอง ดังนั้น การจัดการที่รัฐเป็น

ผู้ดำเนินการเอง รัฐสามารถดูแลและควบคุมได้อย่างเต็มที่ตั้งแต่การก่อสร้าง การวางระบบต่างๆ ใน Hawker Centres แต่ในส่วน Hawker Centres ของภาคเอกชนแม้ว่าเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินการด้านสุขภาวะและอนามัย แต่ก็ต้องดำเนินการให้ได้มาตรฐานตามที่รัฐกำหนด โดยหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม Hawker Centres ทั้งหมดในประเทศสิงคโปร์เป็นหน่วยงานเดียวกันคือ Hawker Department ภายใต้กำกับของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) นอกจากนี้ด้านโครงสร้างอาคารและระบบต่างๆ Hawker Department ก็จะเป็นผู้ประเมินความสะอาด สุขลักษณะของ Hawker Centres ทั้งหมด และยังมีการสุ่มตรวจผู้ขายสินค้าใน Hawker Centres ทั้งนี้ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการตลาด และความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเกี่ยวกับสาธารณสุขของตลาดสดโดยเฉพาะเป็นผู้ควบคุมกำกับกิจการตลาดสด การให้ราชการท้องถิ่นเป็นผู้ควบคุมกำกับในด้านการจัดการสาธารณสุขของตลาดสดจึงอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

4.5 แนวทางแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของประเทศสิงคโปร์ พบว่ามีการแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดให้ผู้ค้าขายหาบเร่และแผงลอยขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตประกอบอาชีพค้าขาย และเข้ามาขายของในสถานที่ที่เรียกว่า Hawker Centres และมีการกำหนดให้ขายของภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น ทั้งนี้ Hawker Centres นั้น มีทั้งส่วนที่รัฐเป็นผู้จัดตั้ง และส่วนที่ภาคเอกชนเป็นผู้จัดตั้ง โดย Hawker Centres ในประเทศสิงคโปร์จำนวน 114 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นของรัฐและรัฐวิสาหกิจ และมี Hawker Centres ของภาคเอกชนเพียง 7 แห่ง โดย Hawker Centres ทั้งหมดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) ผ่านหน่วยงาน Hawkers Department ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล Hawker Centres โดยเฉพาะ ทั้งนี้ การจัดการและป้องกันปัญหาที่เกี่ยวกับสุขอนามัยจากกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยจึงมีประสิทธิภาพ เนื่องจากให้หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการสาธารณสุขเป็นผู้กำกับควบคุม

เมื่อเปรียบเทียบกับ การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทยซึ่งมีราชการท้องถิ่นที่ตลาดสดนั้นตั้งอยู่ในเขตการปกครองเป็นผู้ดูแลควบคุม เนื่องด้วยราชการท้องถิ่นนั้นมีการะกิจที่หลากหลายจึงทำให้การดำเนินการกำกับกิจการตลาดสดไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลตลาดสดเพียงอย่างเดียว อนึ่ง กฎหมายที่ควบคุมกิจการตลาดสดของไทยต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาด้านสุขลักษณะอนามัยของประชาชนอันอาจเกิดขึ้นจากตลาดสดซึ่งเป็น

สถานที่จำหน่ายอาหาร นอกจากนี้การที่ประเทศไทยมีการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายเป็นจำนวนมากเนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าต้องการสถานที่ที่จะประกอบอาชีพค้าขายและมีความต้องการเช่าพื้นที่ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการตัดสินใจประกอบกิจการตลาดสดโดยไม่ขออนุญาตให้ถูกต้อง

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ขอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางแก้ไขดังนี้

(1) จัดตั้งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแลและควบคุมกิจการตลาดสดโดยเฉพาะ

ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแลและควบคุมกิจการตลาดสดโดยเฉพาะ แทนการกำหนดให้ราชการท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลควบคุมตามกฎหมายปัจจุบัน โดยหน่วยงานของรัฐดังกล่าวต้องมีความเชี่ยวชาญในการจัดการตลาดสดและมีความรู้ด้านสาธารณสุข เพื่อทำหน้าที่กำกับควบคุมกิจการตลาดสดทั้งประเทศเช่นเดียวกับ Hawkers Department ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐภายใต้การกำกับของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) (องค์การมหาชน) โดยหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามแนวทางแก้ไขนั้นนอกจากทำหน้าที่แทนราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของไทยแล้ว ควรให้หน่วยงานรัฐดังกล่าวทำหน้าที่เชิงรุกในการตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดอีกด้วย

(2) จัดตั้งตลาดสดของรัฐในพื้นที่ต่างๆ

ควรมีการจัดตั้งตลาดสดของรัฐในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่พ่อค้าแม่ค้าผู้ที่ต้องการเช่าสถานที่สำหรับขายของ โดยตลาดที่รัฐจัดตั้งขึ้นนั้นจะต้องเป็นตลาดสดแบบมีโครงสร้างหรือตลาดประเภทที่ 1 และการวางระบบต่างๆ ของตลาดสด การบริหารจัดการทำโดยหน่วยงานของรัฐทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการกิจการตลาดสดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ควบคุม กล่าวคือมีการควบคุมและป้องกันปัญหาสุขภาวะอนามัยของประชาชนที่อาจเกิดจากความสะอาดของตลาดสดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดตั้งตลาดสดของรัฐนั้นไม่เป็นการจำกัดสิทธิภาคเอกชนที่จะขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด แต่อย่างไรก็ตาม โดยภาคเอกชนสามารถขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดได้เช่นเดิม การจัดตั้งตลาดสด ของรัฐตาม (2) นี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(ก) ลดแรงจูงใจในการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบการ เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้ามีทางเลือกที่จะเช่าพื้นที่ตลาดของรัฐซึ่งเป็นตลาดสดที่ขอบด้วยกฎหมาย และหาก

พื้นที่ที่ผู้ประกอบการจะจัดตั้งตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายมีตลาดสดของรัฐซึ่งเป็นตลาดที่มีมาตรฐานความสะอาดสูงตั้งอยู่ ผู้ประกอบการอาจมีความหนักใจเพิ่มขึ้นว่าหากสร้างตลาดไปแล้วจะแข่งขันกับตลาดสดของรัฐได้หรือไม่

(ข) เพื่อเป็นการเยียวยาพ่อค้าแม่ค้าให้มีสถานที่ประกอบอาชีพในกรณีที่หน่วยงานราชการดำเนินการปิดตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ค) ตลาดสดที่ดำเนินการบริหารจัดการโดยหน่วยงานรัฐที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการตลาดสดและการจัดการด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะทำให้ตลาดสดนั้นมีความสะอาดทั้งในด้านสถานที่สินค้า ซึ่งทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นด้วย

(ง) การที่รัฐจัดตั้งตลาดของรัฐเองนั้นทำให้รัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากการให้เช่าพื้นที่เพื่อขายของได้อีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดีในการควบคุมกิจการตลาดสดทั้งในส่วนตลาดสดของรัฐ และตลาดสดของภาคเอกชนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐเพียงหน่วยงานเดียวกันคือ หน่วยงานของรัฐตาม (1) และการควบคุมเกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัยต้องใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน และถูกประเมินโดยหน่วยงานของรัฐหน่วยงานเดียวกัน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดในประเทศไทยนั้นมีการควบคุมในหลายด้านตั้งแต่การเลือกพื้นที่ในการจัดตั้งตลาดสด การขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด การก่อสร้างตลาดให้มีระบบจัดการเกี่ยวกับสุขภาวะตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด การดูแลรักษาความสะอาดของตลาดสด เป็นต้น โดยองค์กรของรัฐที่เป็นผู้ควบคุมคือ ราชการส่วนท้องถิ่นที่ตลาดสดนั้นตั้งอยู่ในเขตการปกครอง ดังนั้นการประกอบกิจการตลาดสดในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครจึงเป็นผู้ควบคุม โดยมีกฎหมายที่ควบคุมหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องตลาด พ.ศ. 2546 เป็นต้น แต่ปรากฏว่ายังคงมีการประกอบธุรกิจตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมายจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดรัฐสูญเสียรายได้จากการประกอบกิจการตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมาย และปัญหาด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด ซึ่งแม้กฎหมายไทยจะวางหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาดังกล่าวเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของต่างประเทศ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของสิงคโปร์ เนื่องจากลักษณะของสินค้าที่จำหน่ายมีความใกล้เคียงกับตลาดสดของประเทศไทย และหากกิจการหาบเร่และแผงลอยรวมตัวกันเป็นจำนวนหนึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับตลาดสดของประเทศไทย ประกอบกับการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของประเทศสิงคโปร์มีมาตรฐานและสามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การหาบเร่ขายของและตั้งแผงลอยบนทางเท้าและบริเวณถนนถือเป็นภาพที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในประเทศสิงคโปร์ รัฐบาลสิงคโปร์ได้พยายามที่จะออกมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อสร้างมาตรฐานทั้งในด้านความสะอาดของสินค้า เนื่องจากขณะนั้นได้เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 และโรคไทฟอยด์ อันเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดจากร้านหาบเร่แผงลอยข้างถนน

รัฐบาลสิงคโปร์จึงออกมาตรการทางกฎหมายใหม่ขึ้นมาเพื่อบังคับใช้กับเหล่าผู้ค้าหาบเร่แผงลอย โดยมีมาตรการให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยต้องมาขึ้นทะเบียนขอใบอนุญาตเพื่อประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่ได้อย่างถูกกฎหมาย โดยจะสามารถทำการค้าขายได้เฉพาะช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาต ในสถานที่ที่รัฐจัดไว้ให้หรือที่เรียกว่า Hawker Centres ซึ่งใน Hawker Centres ได้กำหนดมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในบริเวณตลาด เช่น ขนาดของแผงจำหน่ายสินค้า ผืน พื้น สถานที่สำหรับรับประทาน อาหาร ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา ระบบน้ำเสียและระบายน้ำ จำนวนห้องน้ำ ปล่อยระบายอากาศ แสงสว่าง รวมไปถึงบริเวณที่สามารถวางหรือจัดเก็บขยะมูลฝอย ตามหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (ฉบับปี 2556) โดยปัจจุบันสิงคโปร์มี Hawker Centres อยู่ทั้งหมดด้วยกันทั้งสิ้น 114 แห่ง ในจำนวนนี้ 20 แห่งเป็นของรัฐบาล 81 แห่งเป็นของการเคหะแห่งชาติสิงคโปร์ (Housing and Development Board หรือ HDB) และอีก 7 แห่งเป็นของเครือข่ายชุมชน (SOCIAL ENTERPRISES)

ทั้งนี้ Hawker Centres อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่ชื่อว่า Hawkers Department ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) โดยมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบาย และปฏิบัติตามนโยบายอันเกี่ยวข้องกับการอนุญาต และควบคุมผู้ค้าหาบเร่ และแผงลอยจำหน่ายอาหาร โดยจะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตออกใบประกอบการจำหน่ายอาหารและสินค้าแก่ผู้ค้าหาบเร่

ผู้วิจัยจึงเปรียบเทียบการควบคุมการประกอบกิจการตลาดสดของประเทศไทย และการควบคุมกิจการค้าขายหาบเร่และแผงลอยของประเทศสิงคโปร์ ในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานที่ใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมกิจการตลาดสด

ในประเทศไทยแม้จะกำหนดให้ราชการท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ดูแลท้องที่ตลาดนั้นเป็นผู้กำกับควบคุม แต่ราชการท้องถิ่นนั้นก็มิได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการตลาดสด การจัดการด้านสุขภาวะและอนามัย ประกอบกับราชการท้องถิ่นนั้นมีภารกิจที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในการปกครองในหลายๆ ด้าน เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ การขนส่ง การจัดการศึกษา การดูแลรักษาที่สาธารณะ เป็นต้น ด้วยภารกิจของราชการท้องถิ่นของประเทศไทยนั้นมีหลากหลาย ดังนั้น ในการดำเนินการควบคุมกิจการตลาดสด หรือการจัดการด้านสุขภาวะและอนามัยของราชการท้องถิ่นจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะด้านอย่าง Hawker Department ที่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการกิจการค้าขายหาบเร่แผงลอย อนึ่ง การที่มีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวทำหน้าที่ประเมิน

ความสะอาดย่อมทำให้มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบมาตรฐานเดียวกัน แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้แต่หน่วยงานที่ตรวจสอบคือหน่วยงานราชการท้องถิ่นนั้น ทำให้แต่ละหน่วยงานท้องถิ่นอาจมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

(2) ผู้ประกอบการและการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสด

ในประเด็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการและการขออนุญาตประกอบกิจการตลาดสดนั้น ในประเทศไทยให้อิสระแก่ภาคเอกชนที่จะริเริ่มประกอบกิจการตลาดสดโดยเลือกที่จะจัดตั้งตลาดสดในทำเลใดก็ได้ในพื้นที่ที่กฎหมายอนุญาต ผู้ประกอบการตลาดสดต้องดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดจากรัฐก่อน จึงจะสามารถประกอบกิจการตลาดสดได้ ส่วนของประเทศสิงคโปร์นอกจากรัฐจะเป็นผู้จัดตั้งและดำเนินการเกี่ยวกับ Hawker Centres เองแล้ว ภาคเอกชนสามารถขออนุญาตเพื่อจัดตั้ง Hawker Centres ได้ด้วยแต่เกณฑ์การก่อสร้าง การวางระบบต่างๆ ตลอดจนการดำเนินการควบคุมเกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัยต้องมีมาตรฐานเดียวกับ Hawker Centres ของรัฐ

นอกจากนี้รัฐสามารถควบคุมการประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ง่ายเพราะหากมีการประกอบกิจการใดนอกเหนือจาก Hawker Centres ของรัฐและของภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง ก็เป็นการประกอบกิจการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น เพราะแม้แต่ผู้ขายที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบอาชีพผู้ขายหาบเร่ไปขายของนอก Hawker Centres ก็เป็นความผิด

(3) บทลงโทษการประกอบกิจการตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

บทลงโทษของประเทศไทยและบทลงโทษของประเทศสิงคโปร์มีความใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามก็ดี ตามกฎหมายไทยมิได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ขายของกรณีผู้ขายของในตลาดที่มีชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด บทลงโทษตามกฎหมายไทยมุ่งลงโทษแต่ผู้ประกอบการเท่านั้นเพราะประเทศไทยเจ้าของตลาดเป็นเอกชน สำหรับที่สิงคโปร์เจ้าของ Hawker Centres ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานรัฐทำให้สิงคโปร์มีบทกำหนดโทษเฉพาะกับผู้ค้าขายใน Hawker Centres เท่านั้น ดังนั้น ในประเทศไทยควรเพิ่มบทกำหนดโทษผู้ค้าขายที่ฝ่าฝืนกฎหมายประกอบกิจการในตลาดสดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

(4) ด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด

ในประเด็นเกี่ยวกับสุขลักษณะและอนามัย ในประเทศไทยนั้นกฎหมายเพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการและผู้ขายของต้องปฏิบัติ โดยมีราชการท้องถิ่นเป็นผู้กำกับควบคุม ในส่วน Hawker Centres ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นของรัฐและเอกชน การดูแลรักษาความสะอาด Hawker Centres ของรัฐ หน่วยงานของรัฐก็จะเป็นผู้ดูแลรักษาความสะอาดเอง ดังนั้น การจัดการที่รัฐ

เป็นผู้ดำเนินการเองรัฐสามารถดูแลและควบคุมได้อย่างเต็มที่ตั้งแต่การก่อสร้าง การวางระบบต่างๆ ใน Hawker Centres แต่ในส่วน Hawker Centres ของภาคเอกชนแม้ว่าเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัย แต่ก็ต้องดำเนินการให้ได้มาตรฐานตามที่รัฐกำหนด โดยหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม Hawker Centres ทั้งหมดในประเทศสิงคโปร์เป็นหน่วยงานเดียวกันคือ Hawker Department ภายใต้กำกับของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEA) นอกจากนี้ด้านโครงสร้างอาคารและระบบต่างๆ Hawker Department ก็จะเป็นผู้ประเมินความสะอาด สุขลักษณะของ Hawker Centres ทั้งหมด และยังมีการสุ่มตรวจผู้ขายสินค้าใน Hawker Centres ทั้งนี้ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการตลาด และความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเกี่ยวกับสาธารณสุขของตลาดสด โดยเฉพาะเป็นผู้ควบคุมกำกับกิจการตลาดสด การให้ราชการท้องถิ่นเป็นผู้ควบคุมกำกับในด้านการจัดการสาธารณสุขของตลาดสดจึงอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ดังนั้น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางแก้ไขดังนี้

(1) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแลและควบคุมกิจการตลาดสดโดยเฉพาะ แทนการกำหนดให้ราชการท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลควบคุมตามกฎหมายปัจจุบัน โดยหน่วยงานของรัฐดังกล่าวต้องมีความเชี่ยวชาญในการจัดการตลาดสดและมีความรู้ด้านสาธารณสุข เพื่อทำหน้าที่กำกับควบคุมกิจการตลาดสดทั้งประเทศเช่นเดียวกับ Hawkers Department และควรให้หน่วยงานรัฐดังกล่าวทำหน้าที่เชิงรุกในการตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด

(2) ควรมีการจัดตั้งตลาดสดของรัฐในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่พ่อค้าแม่ค้าผู้ที่ต้องการเช่าสถานที่สำหรับขายของ โดยตลาดที่รัฐจัดตั้งขึ้นนั้นจะต้องเป็นตลาดสดแบบมีโครงสร้างหรือตลาดประเภทที่ 1 และการวางระบบต่างๆ ของตลาดสด การบริหารจัดการต้องกระทำโดยหน่วยงานของรัฐทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการกิจการตลาดสดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ควบคุม กล่าวคือมีการควบคุมและป้องกันปัญหาสุขภาวะอนามัยของประชาชนที่อาจเกิดจากความไม่สะอาดของตลาดสดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดตั้งตลาดสดของรัฐนั้นไม่เป็นการจำกัดสิทธิภาคเอกชนที่จะขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด แต่อย่างไรก็ดี โดยภาคเอกชนสามารถขอใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดได้เช่นเดิม การจัดตั้งตลาดสด ของรัฐตาม (2) นี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(ก) ลดแรงจูงใจในการประกอบกิจการตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบการ เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้ามีทางเลือกที่จะเช่าพื้นที่ตลาดของรัฐซึ่งเป็นตลาดสดที่ขอบด้วยกฎหมาย และหากพื้นที่ที่ผู้ประกอบการจะจัดตั้งตลาดสดที่มีขอบด้วยกฎหมายมีตลาดสดของรัฐซึ่งเป็นตลาดที่มีมาตรฐาน

ความสะอาดสูงตั้งอยู่ ผู้ประกอบการอาจมีความกังวลใจเพิ่มขึ้นว่าหากสร้างตลาดไปแล้วจะแข่งขันกับตลาดสดของรัฐได้หรือไม่

(ข) เพื่อเป็นการเยียวยาพ่อค้าแม่ค้าให้มีสถานที่ประกอบอาชีพในกรณีที่หน่วยงานราชการดำเนินการปิดตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ค) ตลาดสดที่ดำเนินการบริหารจัดการโดยหน่วยงานรัฐที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการตลาดสดและการจัดการด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะทำให้ตลาดสดนั้นมีความสะอาดทั้งในด้านสถานที่สินค้า ซึ่งทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นด้วย

(ง) การที่รัฐจัดตั้งตลาดของรัฐเองนั้นทำให้รัฐสามารถจัดเก็บรายได้จากการให้เช่าพื้นที่เพื่อขายของได้อีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดี ในการควบคุมกิจการตลาดสดทั้งในส่วนตลาดสดของรัฐ และตลาดสดของภาคเอกชน ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐเพียงหน่วยงานเดียวกันคือ หน่วยงานของรัฐตาม (1) และการควบคุมเกี่ยวกับด้านสุขภาวะและอนามัยต้องใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน และถูกประเมินโดยหน่วยงานของรัฐหน่วยงานเดียวกัน

โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการตลาดสดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ผู้วิจัยเสนอนั้น มุ่งแก้ปัญหาการสูญเสียรายได้ของรัฐ กล่าวคือ รัฐสามารถเก็บค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต ค่าปรับจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด และค่าเช่าตลาดสดจากพ่อค้าแม่ค้าที่มาเช่าพื้นที่ตลาดของรัฐ และปัญหาการจัดการด้านสุขลักษณะและอนามัยของตลาดสด โดยมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการตลาดสดและด้านสาธารณสุขเป็นผู้ดูแลควบคุม ควบคุมให้มาตรฐานด้านสาธารณสุขของตลาดสดทั่วประเทศเป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งยังมีตลาดสดของรัฐที่มีการจัดการบริหารโดยรัฐให้เป็นตัวเลือกของประชาชนอีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ควรมีการกำหนดให้ตลาดสดที่ชอบด้วยกฎหมายหรือตลาดสดที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการติดป้ายบอกว่าเป็นตลาดที่ชอบด้วยกฎหมายพร้อมระบุเลขที่ใบอนุญาต และวันครบกำหนดของใบอนุญาต เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐ

บรรณานุกรม

หนังสือ

กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. รายงานการศึกษา: ตลาดใน กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2557 – 2558. (กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง, 2558), หน้า 60.

Legislative Council Secretariat. Hawker policy in Singapore, p1-6

Code of Practice on Environmental Health (2017 Edition), P22

สำนักงานกองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค ธนาคารออมสิน. คู่มือการออกแบบตลาดสด, 2551
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานตลาด, ลำดับที่ 403.

บทความ

สิริวรรณ จันทนจุลกะ, ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย, ประเทศสิงคโปร์ทำงานด้าน
อนามัย สิ่งแวดล้อมอย่างไร : 1-19.

Azhar Ghani, A Recipe for Success: How Singapore Hawker Centres Came to Be, p1

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันศุกร์ที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2561 หน้า 1.

ออนไลน์

กรมการค้าภายใน. บทความเผยแพร่ประจำสัปดาห์ เรื่อง ตลาดสดวิถีไทย เพื่อก้าวใหม่ที่มั่นคง.
[ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <http://www.dit.go.th/Content.aspx?m=101&c=2317>

Kapook, เปิดรายได้ 5 ตลาดรอบบ้านป่าทุบรถ รับทรัพย์หลายล้าน แต่เปิดผิดกฎ-เบี้ยวภาษี.
[ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา <https://highlight.kapook.com/view/168482>

สำนักข่าวสปริงนิวส์. หลักเกณฑ์การขออนุญาตตั้งตลาด.[ออนไลน์], 30 พฤษภาคม 2561.
แหล่งที่มา <https://www.springnews.co.th/view/201754>

MGR Online, “ผู้ว่าฯ กทม. เล็งหาที่ใหม่ให้ผู้ค้าหลังสั่งปิด 3 ตลาดเดือนล้อมบ้านป่า ยันไม่ได้
เพิกเฉยปัญหาแต่เพิ่งรู้ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา
<https://mgronline.com/onlinesection/detail/9610000018092>.

สำนักข่าว MThai, ผู้ค้ารวมตัว หลังตัวแทนการรถไฟ เข้ารื้อพื้นที่ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561,

แหล่งที่มา <https://news.mthai.com/general-news/242421.html>.

สำนักข่าว Sanook, แม่ค้าซื้อป่าจัดฉากทุบรถ หวังปิดตลาดไม่มีกิน ซ้ำจอดรถขวางไม่ใช่เรื่องใหญ่ [ออนไลน์], 16 มิถุนายน 2561, แหล่งที่มา <https://www.sanook.com/news/5431930/>

โครงการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย: สถานการณ์ และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น (2560) โดย รศ.ดร.นฤมล นีราทร สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) <https://www.the101.world/international-street-vending/>

ไทยรัฐออนไลน์, “กทม.ให้50เขต ตรวจตลาด รายงานผลภายใน5มี.ค.”[ออนไลน์], 23 กุมภาพันธ์ 2561, แหล่งที่มา <https://www.thairath.co.th/content/1211462>

สำนักวิชาการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ: การปฏิรูปกรุงเทพมหานคร, เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งที่มา <http://www.parliament.go.th/library>, หน้า 1

National Environment Agency.

[ออนไลน์] <http://www.nea.gov.sg/public-health/hawker-management/hawker-centres-and-markets-in-singapore>

ข่าวเย็นช่องวัน, ช่วงจัดชุดทุกความจริง. [ออนไลน์], 29 พฤษภาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.youtube.com/watch?time_continue=20&v=RbNU-kO--Sw

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและกฎหมายว่าด้วยการ
ควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒^[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔
- (๒) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๕
- (๓) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗
- (๔) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๕
- (๕) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๗
- (๖) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย พุทธศักราช ๒๔๘๐
- (๗) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔
- (๘) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๗

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สิ่งปฏิภูล” หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะ และหมายความรวมถึงสิ่งอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น

“มูลฝอย”^[๒] หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน

“ที่หรือทางสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่หรือทางซึ่งมิใช่เป็นของเอกชนและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สัญจรได้

“อาคาร” หมายความว่า ตึก บ้าน เรือน โรง ร้าน แพ คลังสินค้า สำนักงานหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นอย่างอื่นซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้

“ตลาด” หมายความว่า สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้าใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้วหรือของเสียอย่างอื่นนี้ ไม่ว่าจะมีการจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงบริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับให้ผู้ค้าใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด

“สถานที่จำหน่ายอาหาร” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือบริเวณใด ๆ ที่มีใช้ที่หรือทางสาธารณะ ที่จัดไว้เพื่อประกอบอาหารหรือปรุงอาหารจนสำเร็จและจำหน่ายให้ผู้ซื้อสามารถบริโภคได้ทันที ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายโดยจัดให้มีบริเวณไว้สำหรับการบริโภค ณ ที่นั้น หรือนำไปบริโภคที่อื่นก็ตาม

“สถานที่สะสมอาหาร” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือบริเวณใด ๆ ที่มีใช้ที่หรือทางสาธารณะ ที่จัดไว้สำหรับเก็บอาหารอันมีสภาพเป็นของสดหรือของแห้งหรืออาหารในรูปลักษณะอื่นใด ซึ่งผู้ซื้อต้องนำไปทำ ประกอบ หรือปรุงเพื่อบริโภคในภายหลัง

“ราชการส่วนท้องถิ่น”^[๓] หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น

“ข้อบัญญัติท้องถิ่น” หมายความว่า ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือข้อบังคับซึ่งตราขึ้นโดยราชการส่วนท้องถิ่น

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น”^[๔] หมายความว่า

- (๑) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) นายกเทศมนตรีสำหรับในเขตเทศบาล
- (๓) นายองค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) นายกเมืองพัทยาสำหรับในเขตเมืองพัทยา

(๖)^[๔] ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น สำหรับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
นั้น

“เจ้าพนักงานสาธารณสุข” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสาธารณสุข

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุข กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลสำหรับกิจการหรือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) กำหนดมาตรฐานสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน และวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องถิ่นหรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ และในกรณีที่กฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิควิชาการหรือเป็นเรื่องที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคมให้

เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา^[๒]

มาตรา ๗ เมื่อมีกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๖ ใช้บังคับในท้องถิ่นใดให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งมีกิจการหรือการดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของท้องถิ่นนั้นดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง ในการนี้ หากมีกรณีจำเป็นให้ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ใช้บังคับอยู่ก่อนมีกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๖ เพื่อกำหนดรายละเอียดการดำเนินการในเขตท้องถิ่นนั้นให้เป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าวได้

ข้อบัญญัติท้องถิ่นใดขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๖ ให้บังคับตามกฎกระทรวงนั้น ทั้งนี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุผลเป็นพิเศษเฉพาะท้องถิ่น ราชการส่วนท้องถิ่นอาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องใดขัดหรือแย้งกับที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๖ ได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๘ ในกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้อธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายดังกล่าวระงับการกระทำหรือให้ระงับการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามสมควร อธิบดีกรมอนามัยจะสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าวนั้นแทนก็ได้ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่พฤติการณ์ และบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้อธิบดีกรมอนามัยแจ้งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติการตามความในวรรคสองสำหรับในเขตท้องที่จังหวัดนั้น

มาตรา ๘/๑^[๓] ในการพิจารณาออกคำสั่งตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง อธิบดีกรมอนามัยอาจให้คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดหรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาโดยไม่ชักช้า

หมวด ๒
คณะกรรมการสาธารณสุข

มาตรา ๙^[๔] ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสาธารณสุข” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมวิชาการ เกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกรุงเทพมหานคร นายกษมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย นายกษมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย นายกษมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินสี่คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในด้านกฎหมายสาธารณสุข การอนามัยสิ่งแวดล้อม และการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการให้อธิบดีกรมอนามัยเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบาย แผนงานและมาตรการเกี่ยวกับการสาธารณสุข และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับการสาธารณสุขตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

(๒) ศึกษา วิเคราะห์และให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งเกี่ยวกับการสาธารณสุข

(๓) ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง และต่อราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๔) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) กำหนดโครงการและประสานงานระหว่างส่วนราชการและราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ควบคุม สอดส่องการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อรายงานต่อรัฐมนตรี

(๖/๑)^[๕] ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด และคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และตามที่กฎหมายกำหนดไว้

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๑๑^[๑๐] ในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการ คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด หรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร ว่าราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งมีเขตอำนาจในท้องถิ่นใดไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการ คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด หรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร แจ้งต่อผู้มีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น เพื่อสั่งให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือแก้ไขการดำเนินการให้เป็นไปโดยถูกต้องภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้นหรือของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาได้ ในกรณีให้เห็นสมควร คณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๖ คณะหนึ่งคณะใด เป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวแทนคณะกรรมการเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนั้นได้

หมวด ๒/๑

คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดและคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร^[๑๑]

มาตรา ๑๗/๑^[๑๒] ให้มีคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) อัยการจังหวัด ปลัดจังหวัด เกษตรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกรรมการ

(๓) นายกเทศมนตรี จำนวนหนึ่งคน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหนึ่งคน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และในกรณีที่จังหวัดใดมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นกรรมการด้วย

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ในด้านการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวนไม่เกินสี่คน และผู้แทนภาคประชาชนซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้ง จำนวนไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ

ให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมาย และการอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านละหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๗/๒^[๑๓] ให้มีคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

(๑) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองปลัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งปลัดกระทรวงสาธารณสุขมอบหมาย รองปลัดกรุงเทพมหานครซึ่งปลัดกรุงเทพมหานครมอบหมาย ผู้อำนวยการสำนักเทคนิคกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมควบคุมโรค ผู้แทนกรมปศุสัตว์ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้แทนกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ผู้แทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ในด้านการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวนไม่เกินสี่คน และผู้แทนภาคประชาชน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้ง จำนวนไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้ว่าราชการสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมอนามัยแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกรมอนามัยซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมายหรือการอนามัยสิ่งแวดล้อมหนึ่งคน และให้ผู้ว่าราชการสำนักอนามัยกรุงเทพมหานครแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักอนามัยกรุงเทพมหานครซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมายหรือการอนามัยสิ่งแวดล้อมหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๗/๓^[๑๔] คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดและคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัดหรือในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน และมาตรการตามมาตรา ๑๐ (๑)

(๒) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขตามที่รัฐมนตรี หรือคณะกรรมการมอบหมาย

(๓) ให้ความเห็นแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น และให้คำปรึกษาหรือสนับสนุนราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ประสานงาน สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการของส่วนราชการและราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตามโครงการที่คณะกรรมการกำหนด โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

(๕) สอดส่องหรือกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการรณรงค์และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม

(๗) ตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของอธิบดีกรมอนามัยตามมาตรา ๘/๑

(๘) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด หรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย มาตรา ๑๗/๔^[๑๕] การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา ๑๗/๑ (๓) และ (๔) และกรรมการตามมาตรา ๑๗/๒ (๓) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗/๕^[๑๖] การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และการประชุมของคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด คณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร และคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดและคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง ให้นำมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย^[๑๗]

มาตรา ๑๘^[๑๘] การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา ๑๙ ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้ และมาตรา ๑๙ มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินกิจการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขนหรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินกิจการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔)^[๑๙] กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

หมวด ๔

สุขลักษณะของอาคาร

มาตรา ๒๑ เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารหรือส่วนของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคาร มีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพทรุดทรองจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคาร หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะภายในเวลาซึ่งกำหนดให้ตามสมควร

มาตรา ๒๒ เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารใดมีสินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระสะสมไว้มากเกินสมควร หรือจัดสิ่งของเหล่านั้นซับซ้อนกันเกินไป จนอาจเป็นเหตุให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ให้โทษใด ๆ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารย้ายสินค้า เครื่องเรือนหรือสัมภาระออกจากอาคารนั้น หรือให้จัดสิ่งของเหล่านั้นเสียใหม่ เพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะหรือให้กำจัดสัตว์ซึ่งเป็นพาหะของโรคภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดดำเนินการตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ และผู้นั้นละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการแทนได้ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมมิให้อาคารใดมีคนอยู่มากเกินไปจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ที่อยู่ในอาคารนั้น ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดจำนวนคนต่อจำนวนพื้นที่ของอาคารที่ถือว่ามีคนอยู่มากเกินไป ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพความเจริญ จำนวนประชากร และย่านชุมชนของแต่ละท้องถิ่น

เมื่อมีประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารตามประกาศนั้นยอมหรือจัดให้อาคารของตนมีคนอยู่เกินจำนวนที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๕
เหตุรำคาญ

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

(๑) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม หรือที่ใส่มูลหรือเถ่า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของมีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษ หรือเป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๒) การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๓) อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๔) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๕) เหตุอื่นใดที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๖ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้า

เห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

มาตรา ๒๘/๑^{๒๐1} เมื่อปรากฏว่ามีเหตุรำคาญเกิดขึ้นตามมาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๘ เป็นบริเวณกว้างจนก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจประกาศกำหนดให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การระงับเหตุรำคาญตามวรรคหนึ่ง และการจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศกำหนด

ในกรณีที่เกิดุร้ายตามวรรคหนึ่งได้ระงับจนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของ
สาธารณชนแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศยกเลิกพื้นที่ควบคุมเหตุร้ายนั้นโดยไม่ชักช้า

หมวด ๖

การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์

มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ
ของประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมี
อำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่ในเขตอำนาจของราชการ
ส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้

การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้เป็นเขตห้าม
เลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาด หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนด หรือเป็นเขตที่การ
เลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทต้องอยู่ในภายใต้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการ
สาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบสัตว์ในที่หรือทางสาธารณะอันเป็นการฝ่า
ฝืนมาตรา ๒๙ โดยไม่ปรากฏเจ้าของ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกักสัตว์ดังกล่าวไว้เป็นเวลาอย่างน้อย
สามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วยังไม่มีผู้ใดมาแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของเพื่อรับสัตว์คืน ให้สัตว์นั้นตก
เป็นของราชการส่วนท้องถิ่น แต่ถ้าการกักสัตว์ไว้อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์นั้นหรือสัตว์อื่น หรือต้อง
เสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจัดการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์นั้นตามควรแก่กรณี
ก่อนถึงกำหนดเวลาดังกล่าวก็ได้ เงินที่ได้จากการขายหรือขายทอดตลาดเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขาย
หรือขายทอดตลาดและค่าเลี้ยงดูสัตว์แล้ว ให้เก็บรักษาไว้แทนสัตว์

ในกรณีที่มีได้มีการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์ตามวรรคหนึ่ง และเจ้าของสัตว์มาขอรับ
สัตว์คืนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง เจ้าของสัตว์ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงดูสัตว์ให้แก่
ราชการส่วนท้องถิ่นตามจำนวนที่ได้จ่ายจริงด้วย

ในกรณีที่ปรากฏว่าสัตว์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบนั้นเป็นโรคติดต่ออันอาจเป็นอันตราย
ต่อประชาชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลายหรือจัดการตามที่เห็นสมควรได้

หมวด ๗
กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

มาตรา ๓๑ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา ๓๑ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา ๓๑ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ดำเนินกิจการตาม (๑) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๓๓ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๑) ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการตามประเภทที่มีข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตามมาตรา ๓๒ (๑) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณสุขเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๒) ก็ได้

ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ใช้ได้สำหรับกิจการประเภทเดียวและสำหรับสถานที่แห่งเดียว

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

ตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้ผู้ใดจัดตั้งตลาด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา ๕๖

การเปลี่ยนแปลง ขยายหรือลดสถานที่หรือบริเวณที่ใช้เป็นตลาดภายหลังจากที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดตามวรรคหนึ่งแล้ว จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์การของรัฐที่ได้จัดตั้งตลาดขึ้นตามอำนาจหน้าที่ แต่ในการดำเนินกิจการตลาดจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้รับใบอนุญาตตามบทบัญญัติอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้ด้วย และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเป็นหนังสือให้ผู้จัดตั้งตลาดตามวรรคนี้ปฏิบัติเป็นการเฉพาะรายก็ได้

มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดที่ตั้ง เนื้อที่ แพนผังและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและสุขลักษณะ

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของและการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการตลาด

(๓) กำหนดเวลาเปิดและปิดตลาด

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๓๖ ผู้ใดขายของหรือช่วยขายของในตลาด ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๗

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๓๗ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการขายของในตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้ขายของ และผู้ช่วยขายของในตลาด ปฏิบัติให้ถูกต้องเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดบริเวณที่ขายของ สุขลักษณะส่วนบุคคล และสุขลักษณะ ในการใช้กรรมวิธีการจำหน่าย ทำ ประกอบ ปรง เก็บหรือสะสมอาหารหรือสินค้าอื่น รวมทั้งการรักษา ความสะอาดของภาชนะ น้ำใช้และของใช้ต่าง ๆ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการ สาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๓๘ ผู้ใดจะจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารในอาคารหรือ พื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่เกินสองร้อยตารางเมตรและมีใช้เป็นการขายของในตลาด ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้า พนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖ ถ้าสถานที่ดังกล่าวมีพื้นที่ไม่เกินสองร้อยตารางเมตร ต้องแจ้งต่อเจ้า พนักงานท้องถิ่น เพื่อขอรับหนังสือรับรองการแจ้งตามมาตรา ๔๗ ก่อนการจัดตั้ง

มาตรา ๓๙ ผู้จัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหาร ซึ่งได้รับใบอนุญาต ตามมาตรา ๕๖ หรือหนังสือรับรองการแจ้งตามมาตรา ๔๗ และผู้จำหน่าย ทำ ประกอบ ปรง เก็บหรือ สะสมอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือสถานที่สะสมอาหารตามมาตรา ๓๘ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตาม หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๔๐ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือ หนังสือรับรองการแจ้ง

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการ สาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๔๐ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือกำกับดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและ สถานที่สะสมอาหารที่ได้รับใบอนุญาต หรือได้รับหนังสือรับรองการแจ้ง ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประเภทของสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารตามประเภท ของอาหารหรือตามลักษณะของสถานที่ประกอบกิจการหรือตามวิธีการจำหน่าย

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้ง ใช้ และดูแลรักษาสถานที่และสุขลักษณะของ บริเวณที่ใช้จำหน่ายอาหาร ที่จัดไว้สำหรับบริโภคอาหาร ที่ใช้ทำ ประกอบ หรือปรงอาหาร หรือที่ใช้สะสม อาหาร

- (๓) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันโรคติดต่อ
- (๔) กำหนดเวลาจำหน่ายอาหาร
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคลของผู้จำหน่ายอาหาร ผู้ปรุงอาหาร และผู้ให้บริการ
- (๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะของอาหาร กรรมวิธีการจำหน่าย ทำ ประกอบปรุง เก็บรักษาหรือสะสมอาหาร
- (๗) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะของภาชนะ อุปกรณ์ น้ำใช้ และของใช้อื่น ๆ
- [คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

หมวด ๔

การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ

มาตรา ๔๑ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ควบคุมดูแลที่หรือทางสาธารณะเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนทั่วไป

ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายโดยลักษณะวิธีการจัดวางสินค้าในที่หนึ่งใดเป็นปกติหรือเร่ขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระบุชนิด หรือประเภทของสินค้า ลักษณะวิธีการจำหน่ายสินค้า และสถานที่ที่จะจัดวางสินค้า เพื่อจำหน่ายในกรณีที่จะมีการจัดวางสินค้าในที่หนึ่งใดเป็นปกติ รวมทั้งจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาตด้วยก็ได้

การเปลี่ยนแปลงชนิดหรือประเภทของสินค้า ลักษณะวิธีการจำหน่ายสินค้า หรือสถานที่จัดวางสินค้าให้แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต จะกระทำได้อต่อเมื่อผู้รับใบอนุญาตได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้จัดแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไว้ในใบอนุญาตแล้ว

มาตรา ๔๒ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นด้วยความเห็นชอบของเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจออกประกาศดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดบริเวณที่หรือทางสาธารณะหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตห้ามจำหน่ายหรือซื้อสินค้าโดยเด็ดขาด

(๒) กำหนดบริเวณที่หรือทางสาธารณะหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตที่ห้ามจำหน่ายสินค้าบางชนิดหรือบางประเภท หรือเป็นเขตห้ามจำหน่ายสินค้าตามกำหนดเวลา หรือเป็นเขตห้ามจำหน่ายสินค้าโดยวิธีการจำหน่ายในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจำหน่ายสินค้าในบริเวณนั้น

ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สถานที่ทำการของราชการส่วนท้องถิ่นและบริเวณที่จะกำหนดเป็นเขตตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี และต้องกำหนดวันที่จะบังคับตามประกาศนั้นมีให้น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันประกาศ

มาตรา ๔๓ เพื่อประโยชน์ของประชาชนและการควบคุมการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคลของผู้จำหน่ายหรือผู้ช่วยจำหน่ายสินค้า

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะในการใช้กรรมวิธีการจำหน่าย ทำ ประกอบปรุง เก็บหรือสะสมอาหารหรือสินค้าอื่น รวมทั้งการรักษาความสะอาดของภาชนะ น้ำใช้ และของใช้ต่าง ๆ

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดวางสินค้าและการระบายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ

(๔) กำหนดเวลาสำหรับการจำหน่ายสินค้า

(๕) กำหนดการอื่นที่จำเป็นเพื่อการรักษาความสะอาดและป้องกันอันตรายต่อสุขภาพรวมทั้งการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันโรคติดต่อ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

หมวด ๑๐

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุข

มาตรา ๔๔ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกหนังสือรับรองการแจ้งหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่นั้น

(๓) แนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไข ในใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งหรือตามข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ยึดหรืออายัดสิ่งของใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนเพื่อ ประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น

(๕) เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใด ๆ ที่สงสัยว่าจะไม่ถูกสุขลักษณะหรือจะก่อให้เกิดเหตุ ร้ายจากอาคารหรือสถานที่ใด ๆ เป็นปริมาณตามสมควรเพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบตามความจำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้ราคา

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติ หน้าที่ตามวรรคหนึ่งในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในเรื่องใดหรือทุกเรื่องก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับ แต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น บุคคลดังกล่าวจะต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดใน กฎกระทรวงต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องในขณะปฏิบัติหน้าที่ด้วย และให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ตามสมควร

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการ สาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำเนินกิจการใด ๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือประกาศที่ออกตาม พระราชบัญญัตินี้ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการดำเนินกิจการนั้น ให้เจ้า พนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ดำเนินกิจการนั้นแก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ และถ้าผู้ดำเนินกิจการไม่ แก้ไข หรือถ้าการดำเนินกิจการนั้นจะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อ สุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินกิจการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้

คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตาม คำสั่งไว้ตามสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นกรณีที่มีคำสั่งให้หยุดดำเนินกิจการทันที และต้อง ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ดำเนินกิจการซึ่งจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งทราบ ในกรณีที่ไมพบผู้ดำเนินกิจการหรือผู้

ดำเนินกิจการไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่งคำสั่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้ดำเนินกิจการ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ทราบคำสั่งแล้ว ตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึงหรือวันปิดคำสั่ง แล้วแต่กรณี

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขตรวจพบเหตุที่ไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยไม่ชักช้า และให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขซึ่งตรวจพบเหตุนั้นแจ้งต่อคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดหรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี พิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๑ [\[๒๑\]](#)

ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหตุตามวรรคหนึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนเป็นส่วนรวมซึ่งสมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนดังกล่าวแก้ไขหรือระงับเหตุนั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุนั้นได้ตามสมควร แล้วให้แจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๔๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข และผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๔ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเพื่อประโยชน์ในการจับกุมหรือปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๑๑

หนังสือรับรองการแจ้ง

มาตรา ๔๘ การแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบเพื่อดำเนินกิจการตามมาตรา ๓๘ และหนังสือรับรองการแจ้ง ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้รับแจ้ง ให้ออกใบรับแก่ผู้แจ้งเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการประกอบกิจการตามที่แจ้งได้ชั่วคราวในระหว่างเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังมีได้ออกหนังสือรับรองการแจ้ง

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตรวจการแจ้งให้ถูกต้องตามแบบที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ถ้าการแจ้งเป็นไปโดยถูกต้องให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกหนังสือรับรองการแจ้งให้ผู้แจ้งภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง

ในใบรับแจ้งหรือหนังสือรับรองการแจ้ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้แจ้งหรือผู้ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติเป็นการเฉพาะรายก็ได้

ในกรณีที่มีการแจ้งไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแจ้งให้ผู้แจ้งทราบภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง ถ้าผู้แจ้งไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้การแจ้งของผู้แจ้งเป็นอันสิ้นผล แต่ถ้าผู้แจ้งได้ดำเนินการแก้ไขภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกหนังสือรับรองการแจ้งให้ผู้แจ้งภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับการแจ้งซึ่งมีรายละเอียดถูกต้องตามแบบที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๔๙ ผู้ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งต้องแสดงหนังสือรับรองการแจ้งไว้โดยเปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ดำเนินการตลอดเวลาที่ดำเนินการ

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่หนังสือรับรองการแจ้งสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งยื่นคำขอรับใบแทนหนังสือรับรองการแจ้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด

การขอรับใบแทนและการออกใบแทนหนังสือรับรองการแจ้งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕๑ เมื่อผู้แจ้งตามมาตรา ๔๘ ประสงค์จะเลิกกิจการหรือโอนการดำเนินกิจการให้แก่บุคคลอื่น ให้แจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบด้วย

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ผู้ดำเนินกิจการใดดำเนินกิจการตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยมีได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๘ และเคยได้รับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เพราะเหตุที่ฝ่าฝืนดำเนินกิจการโดยมิได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นมาแล้วครั้งหนึ่ง ยังฝ่าฝืนดำเนินกิจการโดยมิได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นต่อไป ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินกิจการไว้จนกว่าจะได้ดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๘ ถ้ายังฝ่าฝืนอีกให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินกิจการนั้นไว้ตามเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๕๓ การแจ้งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๘ และคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๒ ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้แจ้งหรือผู้ดำเนินกิจการทราบ ในกรณีที่ไม่พบตัวหรือไม่ยอมรับหนังสือ ให้ส่งหนังสือการแจ้งหรือคำสั่งโดยทางไปรษณีย์ตอบรับหรือปิดหนังสือนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำางานของผู้ที่ต้องรับหนังสือ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ทราบหนังสือดังกล่าวแล้วตั้งแต่วันที่หนังสือไปถึงหรือวันปิดหนังสือ แล้วแต่กรณี

หมวด ๑๒

ใบอนุญาต

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้การประกอบกิจการใดหรือการกระทำใดต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขอ และการออกใบอนุญาตในเรื่องนั้นได้

เพื่อประโยชน์ในการป้องกันเหตุรำคาญหรือผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน ชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทหรือขนาดของกิจการ หลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้ขออนุญาตจะต้องดำเนินการก่อนการพิจารณาออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง^{๒๒}

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕๕ บรรดาใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และให้ใช้ได้เพียงในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นที่ เป็นผู้ออกใบอนุญาตนั้น

การขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอพร้อมกับเสียค่าธรรมเนียมแล้วให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขอต่ออายุใบอนุญาต และการอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕๖ เมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาตหรือคำขอต่ออายุใบอนุญาต ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำขอ ถ้าปรากฏว่าคำขอดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์นั้นทั้งหมดและแจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน และในกรณีจำเป็นที่จะต้องส่งคืนคำขอแก่ผู้ขออนุญาต ก็ให้ส่งคืนคำขอพร้อมทั้งแจ้งความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์ให้ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำขอ

เจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องออกใบอนุญาตหรือมีหนังสือแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขออนุญาตทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำขอซึ่งมีรายละเอียดถูกต้องหรือครบถ้วนตามที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่อาจออกใบอนุญาตหรือยังไม่อาจมีคำสั่งไม่อนุญาตได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง ให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ต้องมีหนังสือแจ้งการขยายเวลาและเหตุจำเป็นแต่ละครั้งให้ผู้ขออนุญาตทราบก่อนสิ้นกำหนดเวลาตามวรรคสองหรือตามที่ได้ขยายเวลาไว้แล้วนั้น แล้วแต่กรณี

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕๗ ผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องแสดงใบอนุญาตไว้โดยเปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการตลอดเวลาที่ประกอบกิจการ

มาตรา ๕๘ ในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตสำหรับกิจการใดไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาตในเรื่องที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาตนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ภายในเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๖๐ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาต

(๑) ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปและมีเหตุที่จะต้องสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีก

(๒) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาตในเรื่องที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต และการไม่ปฏิบัติหรือการปฏิบัติไม่ถูกต้องนั้นก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนหรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๖๑ คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่พบผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่ง

คำสั่งโดยทางไปรษณีย์ตอบรับหรือให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการ
งานของผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตนั้นได้ทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึง หรือวัน
ปิดคำสั่ง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๒ ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่
ถูกเพิกถอนใบอนุญาตอีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

หมวด ๑๓

ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ

มาตรา ๖๓ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดค่าธรรมเนียม
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการ
สาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๖๔ บรรดาค่าธรรมเนียมและค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นรายได้ของ
ราชการส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่มีข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินกิจการ
ที่ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนดำเนินกิจการหรือต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้
แจ้งหรือผู้ได้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน
ข้อบัญญัติท้องถิ่นตลอดเวลาที่ยังดำเนินกิจการนั้น ถ้ามิได้เสียค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่กำหนด ให้ชำระ
ค่าปรับเพิ่มขึ้นอีกร้อยละยี่สิบของจำนวนค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระ เว้นแต่ผู้แจ้งหรือผู้ได้รับใบอนุญาตจะได้
บอกเลิกการดำเนินกิจการนั้นก่อนถึงกำหนดการเสียค่าธรรมเนียมครั้งต่อไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติ
ท้องถิ่น

ในกรณีที่ผู้มิหน้าที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามวรรคหนึ่งค้างชำระค่าธรรมเนียมติดต่อกัน
เกินกว่าสองครั้ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดการดำเนินกิจการไว้จนกว่าจะได้เสีย
ค่าธรรมเนียมและค่าปรับจนครบจำนวน

มาตรา ๖๖/๒^[๒๔] ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๖๖
- (๒) มีหนังสือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือส่งให้บุคคลดังกล่าวส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
- (๓) สอบถามข้อเท็จจริงหรือกระทำการใด ๆ เท่าที่จำเป็น เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

มาตรา ๖๖/๓^[๒๖] การประชุมคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๖/๑ และการแต่งตั้งและการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้นำมาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๗^[๒๗] ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ แล้วแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลเป็นหนังสือไปยังผู้อุทธรณ์ และเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข แล้วแต่กรณี
คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

หมวด ๑๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๘^[๒๘] ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๖๘/๑^[๒๙] ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา ๖ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๙^[๓๐] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีกรมอนามัยตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา

๘ พรรคสอง หรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตามมาตรา ๘ พรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๐^[๓๑] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๗ คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดหรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครตามมาตรา ๑๗/๓ (๘) หรือคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๖/๒ (๒) โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑^[๓๒] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ มาตรา ๓๓ พรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๒^[๓๓] ผู้ใดจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารตามมาตรา ๓๘ ซึ่งมีพื้นที่เกินสองร้อยตารางเมตรโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ผู้ใดจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารตามวรรคหนึ่ง ซึ่งมีพื้นที่ไม่เกินสองร้อยตารางเมตร โดยไม่มีหนังสือรับรองการแจ้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท

มาตรา ๗๓^[๓๔] ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐ (๕) มาตรา ๓๒ (๒) มาตรา ๓๕ (๑) หรือ (๔) หรือมาตรา ๔๐ (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ (๒) หรือ (๓) หรือมาตรา ๔๐ (๑) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท

มาตรา ๗๓/๑^[๓๕] ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอยติดเชื้อหรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓/๒^[๓๖] ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐ (๕) ในกรณีเกี่ยวกับมูลฝอยติดเชื้อ หรือมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

มาตรา ๗๔^[๓๗] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๒๘/๑ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๗ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๕^[๓๘] เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๗๖^[๓๙] ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๑ วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๗๗^[๔๐] ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๑ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนประกาศของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๒ (๑) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๗๘^[๔๑] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ หรือฝ่าฝืนประกาศของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๒ (๒) หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๗๙^[๔๒] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก หรือไม่ยอมแจ้งข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๐^[๔๓] ผู้ดำเนินกิจการผู้ใดดำเนินกิจการในระหว่างที่มีคำสั่งของเจ้าพนักงาน ท้องถิ่นให้หยุดดำเนินกิจการ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔๕ มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๖๕ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นห้าพันบาทตลอดเวลาที่ ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

มาตรา ๘๑^[๔๔] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๒^[๔๕] ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันห้าร้อยบาท

มาตรา ๘๓^[๔๖] ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ หรือมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันห้าร้อยบาท

มาตรา ๘๔^[๔๗] ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดดำเนินกิจการในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๘๔/๑^[๔๘] ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการ และละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๘๕^[๔๙] ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ และให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการอีกไม่เกินสองคน

(๒) ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการจังหวัด และผู้บังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัด เป็นกรรมการ และให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นเลขานุการ และให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้ช่วยเลขานุการอีกไม่เกินสองคน

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก หรือไม่ควรถูกฟ้องร้อง ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบ

สำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คณะกรรมการเปรียบเทียบอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ด้วย

การเปรียบเทียบของคณะกรรมการเปรียบเทียบและเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมาย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๑๖

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๖ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการใดตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและกิจการนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับกิจการที่จะต้องได้รับใบอนุญาตหรือต้องแจ้งและได้รับหนังสือรับรองการแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้นั้นประกอบกิจการนั้นต่อไปได้เสมือนเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตหรือเป็นผู้ที่ได้แจ้งและได้รับหนังสือรับรองการแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว แต่เมื่อใบอนุญาตดังกล่าวสิ้นอายุและผู้นั้นยังคงประสงค์จะดำเนินการต่อไป ผู้นั้นจะต้องมาดำเนินการขอรับใบอนุญาตหรือแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนการดำเนินการ

มาตรา ๘๗ ผู้ซึ่งประกอบกิจการใดที่ไม่ต้องแจ้งและได้รับหนังสือรับรองการแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นกิจการที่จะต้องแจ้งและได้รับหนังสือรับรองการแจ้งตามพระราชบัญญัตินี้ และมีใช่เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตอยู่แล้วตามมาตรา ๘๖ ให้

ยังคงประกอบกิจการได้ต่อไป แต่จะต้องมาดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๘ ผู้ซึ่งประกอบกิจการใดที่มีได้เป็นกิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นกิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยังคงประกอบกิจการได้ต่อไป แต่จะต้องมายื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ยังคงประกอบกิจการได้ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘๙ บรรดากิจการต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นกิจการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔ และการแต่งผมตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้ถือว่าเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งนี้ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒

มาตรา ๙๐ บรรดากฎกระทรวง ประกาศ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขซึ่งได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

[คำว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐]

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย พุทธศักราช ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานควบคุมดูแลในด้านสาธารณสุข ได้ใช้บังคับมานานแล้ว แม้ว่าจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของสังคม จำเป็นต้องขยายขอบเขตการกำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขในด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อสามารถนำมาปรับใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง และโดยที่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการสาธารณสุขเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด แต่บทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบันยังมิได้กำหนดมาตรการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมไว้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมให้มีลักษณะการกำกับดูแลและติดตาม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และบทกำหนดโทษตามกฎหมายปัจจุบันให้สามารถบังคับให้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ฉะนั้น เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ยเสียใหม่ และรวมกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นฉบับเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

*พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕^[๕๐]

มาตรา ๓๕ ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้แก้ไขคำว่า “อธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อ” เป็น “อธิบดีกรมควบคุมโรค”

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีภารกิจใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่

ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐^[๕๑]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดบทนิยามคำว่า “มูลฝอย” ยังไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้อำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยมีความซ้ำซ้อนกัน บทนิยามในเรื่อง “ราชการส่วนท้องถิ่น” และ “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” ไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งผลจากการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้เปลี่ยนแปลงหน่วยงานกำกับดูแลราชการส่วนท้องถิ่น และยังมีหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่สนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในเรื่องการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย จึงต้องปรับปรุงประกอบในคณะกรรมการสาธารณสุข นอกจากนี้การดำเนินงานเรื่องการจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยไม่ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและกำหนดวิธีการในเรื่องดังกล่าวประกอบกับมิได้มีบทกำหนดโทษในเรื่องมูลฝอยติดเชื้อและมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนไว้รวมถึงสมควรกำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขออกประกาศเรื่องที่เป็นรายละเอียดทางเทคนิควิชาการหรือเรื่องที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสภาพสังคม เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐^[๕๒]

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒๒ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๑๗/๑ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่

คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๗/๑ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด แต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมายและการอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านละหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๓ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครประกอบด้วย กรรมการตามมาตรา ๑๗/๒ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และให้ผู้อำนวยการสำนักอนามัยกรุงเทพมหานครเป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๗/๒ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้อธิบดีกรมอนามัยแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกรมอนามัยซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมายหรือการอนามัยสิ่งแวดล้อมหนึ่งคน และให้ผู้อำนวยการสำนักอนามัยกรุงเทพมหานครแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักอนามัยกรุงเทพมหานครซึ่งรับผิดชอบงานด้านกฎหมายหรือการอนามัยสิ่งแวดล้อมหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๖๖/๑ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และให้รองอธิบดีกรมอนามัยซึ่งอธิบดีกรมอนามัยมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖๖/๑ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้อธิบดีกรมอนามัยแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกรมอนามัยจำนวนสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๒๕ อุทธรณ์ที่ได้ยื่นและยังคงค้างพิจารณาอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๒๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่มีกลไกหรือหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่โดยตรง ทำให้การจัดการปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนมากขึ้น สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดและคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครทำหน้าที่ขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจประกาศพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญเพื่อระงับและจัดการตามความจำเป็นมิให้เหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้นอีก ตลอดจนกำหนดให้ผู้ขออนุญาตในกิจการบางประเภทหรือบางขนาดต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดก่อนที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณาออกใบอนุญาต นอกจากนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์ให้เกิดความรอบคอบโดยให้มีคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และกำหนดระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษและบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วศิน/ผู้จัดทำ

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ชวัลพร/เพิ่มเติม

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

ภาคผนวก ข

กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด

พ.ศ. ๒๕๕๑

กฎกระทรวง
ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด
พ.ศ. ๒๕๕๑^[๑]

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่ง มาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๒ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับกับตลาดในเขตเทศบาล เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร

สำหรับสุขลักษณะของตลาดในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของท้องถิ่น สุขอนามัยของประชาชน และการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม โดยอาจใช้หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้เป็นแนวทางในการออกข้อกำหนดก็ได้

ข้อ ๓ ในกฎกระทรวงนี้

“อาหารสด” หมายความว่า อาหารประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ และของอื่นๆ ที่มีสภาพเป็นของสด

“อาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ” หมายความว่า อาหารสดประเภทเนื้อสัตว์หรือเนื้อสัตว์ที่มีการชำแหละ ณ แผงจำหน่ายสินค้า

“อาหารประเภทปรุงสำเร็จ” หมายความว่า อาหารที่ได้ผ่านการทำ ประกอบหรือปรุงสำเร็จพร้อมที่จะรับประทานได้ รวมทั้งของหวานและเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ

“สุขาภิบาลอาหาร” หมายความว่า การจัดการและควบคุมปัจจัยต่างๆ เพื่อให้อาหารสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค และสารเคมีที่เป็นพิษซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค เช่น

อาหาร ผู้สัมผัสอาหาร สถานที่ทำ ประกอบ ปปรุง และจำหน่ายอาหาร ภาชนะ อุปกรณ์ สัตว์และแมลงที่เป็นพาหะนำโรค

“การล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาล” หมายความว่า การทำความสะอาดตัวอาคาร แผงจำหน่ายสินค้าในตลาด พื้น ผนัง เพดาน ทางระบายน้ำ ตะแกรงดักมูลฝอย บ่อดักไขมัน บ่อพักน้ำเสีย ที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอย ห้องส้วม ที่ปัสสาวะ อ่างล้างมือ และบริเวณตลาดให้สะอาด ไม่มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย หยากไย ฝุ่นละอองและคราบสกปรก รวมทั้งให้มีการฆ่าเชื้อ ทั้งนี้ สารเคมีที่ใช้ต้องไม่มีผลกระทบต่อระบบบำบัดน้ำเสียของตลาด

หมวด ๑

ลักษณะของตลาด

ข้อ ๔ ตลาดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) ตลาดประเภทที่ ๑ ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร และมีลักษณะตามที่กำหนดไว้

ใน ส่วนที่ ๑

(๒) ตลาดประเภทที่ ๒ ได้แก่ ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร และมีลักษณะตามที่กำหนด

ไว้ใน ส่วนที่ ๒

ข้อ ๕ ที่ตั้งของตลาดต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร จากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษของเสียโรยเลี้ยงสัตว์ แหล่งโสโครก ที่กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย อันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เว้นแต่จะมีวิธีการป้องกันซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

ส่วนที่ ๑

ตลาดประเภทที่ ๑

ข้อ ๖ ตลาดประเภทที่ ๑ ต้องมีส่วนประกอบของสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง คือ อาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของ ที่ขนถ่ายสินค้า ห้องส้วม ที่ปัสสาวะ อ่างล้างมือ ที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอย และที่จอดยานพาหนะ ตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้

ข้อ ๗ อาคารสิ่งปลูกสร้างสำหรับผู้ขายของต้องมีและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และ
 สุขลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) ถนนรอบอาคารตลาดกว้างไม่น้อยกว่า ๔ เมตร และมีทางเข้าออกบริเวณตลาดกว้าง
 ไม่น้อยกว่า ๔ เมตร อย่างน้อยหนึ่งทาง

(๒) ตัวอาคารตลาดทำด้วยวัสดุถาวร มั่นคง และแข็งแรง

(๓) หลังคาสร้างด้วยวัสดุทนไฟ และแข็งแรงทนทาน ความสูงของหลังคาต้องมีความ
 เหมาะสมกับการระบายอากาศของตลาดนั้น

(๔) พื้นทำด้วยวัสดุถาวร แข็งแรง ไม่ดูดซึมน้ำ เรียบ ล้างทำความสะอาดง่าย ไม่มีน้ำขัง
 และไม่ลื่น

(๕) ทางเดินภายในอาคารมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร

(๖) เครื่องกั้นหรือสิ่งกีดขวางทำด้วยวัสดุถาวร และแข็งแรง สามารถป้องกันสัตว์ เช่น
 สุนัข มิให้เข้าไปในตลาด

(๗) การระบายอากาศภายในตลาดเพียงพอ เหมาะสม และไม่มีกลิ่นเหม็นอับ

(๘) ความเข้มของแสงสว่างในอาคารตลาดไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ลักซ์

(๙) แผงจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารทำด้วยวัสดุถาวร เรียบ มีความลาดเอียง และทำ
 ความสะอาดง่าย มีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑.๕ ตารางเมตร และมี
 ทางเข้าออกสะดวก โดยมีที่นั่งสำหรับผู้ขายของแยกต่างหากจากแผง

(๑๐) น้ำประปาหรือน้ำสะอาดแบบระบบท่ออย่างเพียงพอสำหรับล้างสินค้าหรือล้าง
 มือ ทั้งนี้ ต้องวางท่อในลักษณะที่ปลอดภัย ไม่เกิดการปนเปื้อนจากน้ำโสโครก ไม่ติดหรือทับกับท่อระบาย
 น้ำเสียหรือสิ่งปฏิกูล โดย

(ก) มีที่ล้างอาหารสดอย่างน้อย ๑ จุด และในแต่ละจุดจะต้องมีก๊อกน้ำ ไม่น้อยกว่า
 ๓ ก๊อก กรณีที่มีแผงจำหน่ายอาหารสดตั้งแต่ ๓๐ แผง ขึ้นไป ต้องจัดให้มีที่ล้างอาหารสด ๑ จุดต่อจำนวน
 แผงจำหน่ายอาหารสดทุก ๓๐ แผง เศษของ ๓๐ แผง ถ้าเกิน ๑๕ แผง ให้ถือเป็น ๓๐ แผง

(ข) มีก๊อกน้ำประจำแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และแผง
 จำหน่ายอาหารประเภทปรุงสำเร็จ

(ค) มีที่เก็บสำรองน้ำในปริมาณเพียงพอและสะดวกต่อการใช้ กรณีที่มีแผง
 จำหน่ายอาหารสดตั้งแต่ ๕๐ แผงขึ้นไป ต้องจัดให้มีน้ำสำรองอย่างน้อย ๕ ลูกบาศก์เมตรต่อจำนวนแผง
 จำหน่ายอาหารสดทุก ๑๐๐ แผง เศษของ ๑๐๐ แผง ถ้าเกิน ๕๐ แผง ให้ถือเป็น ๑๐๐ แผง

(๑๑) ระบบบำบัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้ง และทางระบายน้ำตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม
 อาคาร ทั้งนี้ ให้มีตะแกรงดักมูลฝอยและบ่อดักไขมันด้วย

(๑๒) การติดตั้งระบบการป้องกันอัคคีภัยตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ความใน (๑) และ (๕) มิให้ใช้บังคับกับตลาดที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ และมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ซึ่งไม่อาจจัดให้มีถนนรอบอาคารตลาด ทางเข้าออกบริเวณตลาด และทางเดินภายในอาคาร ตามที่กำหนดได้

ข้อ ๘ ต้องจัดให้มีที่ซนถ่ายสินค้าตั้งอยู่ในบริเวณหนึ่งบริเวณใดโดยเฉพาะ มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการขนถ่ายสินค้าในแต่ละวัน และสะดวกต่อการขนถ่ายสินค้าและการรักษาความสะอาด ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับตลาดที่จัดตั้งขึ้นก่อนวันที่กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ และมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ซึ่งไม่อาจจัดให้มีที่ซนถ่ายสินค้าตามที่กำหนดได้

ข้อ ๙ ต้องจัดให้มีห้องส้วม ที่ปัสสาวะและอ่างล้างมือตามแบบและจำนวนที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และตั้งอยู่ในที่เหมาะสมนอกตัวอาคารตลาด หรือในกรณีที่อยู่ในอาคารตลาดต้องแยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ มีผนังกันโดยไม่ให้มีประตูเปิดสู่บริเวณจำหน่ายอาหารโดยตรง

ข้อ ๑๐ ต้องจัดให้มีที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอย ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ตั้งอยู่นอกตัวอาคารตลาดและอยู่ในพื้นที่ที่รถเก็บขนมูลฝอยเข้าออกได้สะดวก มีการปกปิดและป้องกันไม่ให้สัตว์เข้าไปคุ้ยเขี่ย ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นชอบว่าเหมาะสมกับตลาดนั้น

ข้อ ๑๑ ต้องจัดให้มีที่จอดยานพาหนะอย่างเหมาะสมตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

ส่วนที่ ๒ ตลาดประเภทที่ ๒

ข้อ ๑๒ ตลาดประเภทที่ ๒ ต้องจัดให้มีสถานที่สำหรับผู้ขายของ ห้องส้วม ที่ปัสสาวะ อ่างล้างมือ และที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอย ตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้

ข้อ ๑๓ สถานที่สำหรับผู้ขายของต้องมีและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ทางเดินภายในตลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า ๒ เมตร

(๒) บริเวณสำหรับผู้ขายของประเภทอาหารสดต้องจัดให้เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ โดยมีลักษณะเป็นพื้นเรียบ แข็งแรง ไม่ลื่น สามารถล้างทำความสะอาดได้ง่าย และไม่มีน้ำขัง เช่น พื้นคอนกรีต พื้นปูด้วยคอนกรีตสำเร็จ หรือพื้นลาดด้วยยางแอสฟัลต์

(๓) แผงจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารทำด้วยวัสดุแข็งแรงที่มีผิวเรียบ ทำความสะอาดง่ายมีความสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร และอาจเป็นแบบพับเก็บได้

(๔) น้ำประปาหรือน้ำสะอาดอย่างเพียงพอ และจัดให้มีที่ล้างทำความสะอาดอาหารและภาชนะในบริเวณแผงจำหน่ายอาหารสด แผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และแผงจำหน่ายอาหารประเภทปรุงสำเร็จ

(๕) ทางระบายน้ำจากจุดที่มีที่ล้าง โดยเป็นรางแบบเปิด ทำด้วยวัสดุที่มีผิวเรียบ มีความลาดเอียงให้สามารถระบายน้ำได้สะดวก มีตะแกรงดักมูลฝอยก่อนระบายน้ำออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะหรือแหล่งน้ำสาธารณะ และไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนข้างเคียง ในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขอาจกำหนดให้จัดให้มีบ่อดักไขมันหรือบ่อพักน้ำเสีย ก่อนระบายน้ำออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะหรือแหล่งน้ำสาธารณะก็ได้

(๖) กรณีที่มีโครงสร้างเฉพาะเสาและหลังคา โครงเหล็กคลุมผ้าใบ เต็นท์ ร่มหรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ต้องอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง

ข้อ ๑๔ ต้องจัดให้มีห้องส้วม ที่ปัสสาวะและอ่างล้างมือตามจำนวนและหลักเกณฑ์ด้านสุขลักษณะที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข และตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสมนอกสถานที่ขายของ เว้นแต่จะจัดให้มีส้วมเคลื่อนที่ ส้วมสาธารณะ ส้วมเอกชนหรือส้วมของหน่วยงานราชการที่ได้รับอนุญาตให้ใช้อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ ให้มีระยะห่างจากตลาดไม่เกิน ๕๐ เมตร

ข้อ ๑๕ ต้องจัดให้มีที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอยอย่างเพียงพอที่จะรองรับปริมาณมูลฝอยในแต่ละวัน และมีลักษณะเหมาะสมตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ข้อ ๑๖ เมื่อผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดประเภทที่ ๒ ได้ดำเนินกิจการต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นว่าตลาดประเภทที่ ๒ นั้น มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นตลาดประเภทที่ ๑ ได้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและผู้รับใบอนุญาตร่วมกันพิจารณากำหนดแผนการพัฒนาปรับปรุงตลาดประเภทที่ ๒ ให้เป็นตลาดประเภทที่ ๑ ตามกฎกระทรวงนี้ ตามระยะเวลาและขั้นตอนที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

หมวด ๒

การดำเนินกิจการตลาด

ข้อ ๑๗ การจัดวางสินค้าในตลาดแต่ละประเภทต้องจัดให้เป็นหมวดหมู่และไม่ปะปนกัน เพื่อสะดวกในการดูแลความสะอาดและป้องกันการปนเปื้อนในอาหาร

ข้อ ๑๘ การเปิดและปิดตลาดต้องเป็นไปตามเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด

ข้อ ๑๙ ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดประเภทที่ ๑ ต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาดและการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตลาดให้ถูกสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) บำรุงรักษาโครงสร้างต่างๆ ของตลาด ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา เช่น ตัวอาคาร พื้น ฝ้าเพดาน แผงจำหน่ายสินค้า ระบบบำบัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้ง และทางระบายน้ำ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟ หลอดไฟ พัดลม ก๊อกน้ำ ท่อน้ำประปา และสาธารณูปโภคอื่น

(๒) จัดให้มีการเก็บกวาดมูลฝอยบริเวณตลาด และดูแลความสะอาดของตะแกรงดักมูลฝอยบ่อดักไขมัน ระบบบำบัดน้ำเสียหรือน้ำทิ้ง และทางระบายน้ำ มิให้มีกลิ่นเหม็นเป็นประจำทุกวัน และดูแลที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะเสมอ

(๓) ดูแลห้องส้วม ที่ปัสสาวะและอ่างล้างมือให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ใช้งานได้ดี และเปิดให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดตลาด

(๔) จัดให้มีการล้างทำความสะอาดตลาดเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสดและแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และมีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาลอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขอาจแจ้งให้มีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาลมากกว่าเดือนละหนึ่งครั้งก็ได้

(๕) จัดให้มีการกำจัดสัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรคภายในบริเวณตลาดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

(๖) ดูแลแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละมิให้ปล่อยน้ำหรือของเหลวไหลจากแผงลงสู่พื้นตลาด และจัดให้มีทางระบายน้ำหรือของเหลวลงสู่ทางระบายน้ำหลักของตลาด

ข้อ ๒๐ ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดประเภทที่ ๒ ต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาดและการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกสุขลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการเก็บกวาดมูลฝอยบริเวณตลาด และดูแลความสะอาดของตะแกรงดักมูลฝอยรวมทั้งกรณีที่มีบ่อดักไขมัน บ่อพักน้ำเสีย และทางระบายน้ำ มิให้มีกลิ่นเหม็นเป็นประจำทุกวัน และดูแลที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอยให้ถูกสุขลักษณะเสมอ

(๒) ดูแลห้องส้วม ที่ปัสสาวะ และอ่างล้างมือให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ใช้การได้ดี และเปิดให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดตลาด

(๓) จัดให้มีการล้างทำความสะอาดตลาดเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหารสดและแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ ในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อ ให้ดำเนินการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาล ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งให้ปฏิบัติ

(๔) จัดให้มีการป้องกันมิให้น้ำหรือของเหลวไหลจากแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละลงสู่พื้นตลาด

ข้อ ๒๑ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันเหตุรำคาญ มลพิษที่เป็นอันตราย หรือการระบาดของโรคติดต่อ ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดประเภทที่ ๑ หรือตลาดประเภทที่ ๒ ต้องไม่กระทำการและต้องควบคุมดูแลมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) จำหน่ายอาหารที่ไม่สะอาดหรือไม่ปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยอาหารในตลาด

(๒) นำสัตว์ทุกชนิดเข้าไปในตลาด เว้นแต่สัตว์ที่นำไปขังไว้ในที่ขังสัตว์เพื่อจำหน่าย

(๓) ข่าหรือชำแหละสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ แพะ แกะหรือสุกร ในตลาด รวมทั้งข่าหรือชำแหละสัตว์ปีกในกรณีที่เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ที่ติดต่อมาจากสัตว์ในเขตท้องที่นั้น

(๔) สะสมหรือหมักหมมสิ่งหนึ่งสิ่งใดในตลาด จนทำให้สถานที่สกปรก รกรุงรัง เป็นเหตุรำคาญ เกิดมลพิษที่เป็นอันตราย หรือเป็นที่เพาะพันธุ์สัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค

- (๕) ถ่ายเทหรือทิ้งมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในที่อื่นใด นอกจากที่ซึ่งจัดไว้สำหรับรองรับมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล
- (๖) ทำให้น้ำใช้ในตลาดเกิดความสกปรกจนเป็นเหตุให้เป็นหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- (๗) ก่อหรือจุดไฟไว้ในลักษณะซึ่งอาจเป็นที่เดือดร้อนหรือเกิดอันตรายแก่ผู้อื่น
- (๘) ใช้ตลาดเป็นที่พักอาศัยหรือเป็นที่พักค้างคืน
- (๙) กระทำการอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ มลพิษที่เป็นอันตราย หรือการระบาดของโรคติดต่อ เช่น เสียงดัง แสงกระพริบ ความสั่นสะเทือน หรือมีกลิ่นเหม็น

หมวด ๓

ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาด

ข้อ ๒๒ ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดต้องปฏิบัติและให้ความร่วมมือกับผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาด เจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานสาธารณสุข ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดระเบียบและกฎเกณฑ์ในการรักษาความสะอาดของตลาด
- (๒) การจัดหมวดหมู่สินค้า
- (๓) การดูแลความสะอาดแผงจำหน่ายสินค้าของตน
- (๔) การรวบรวมมูลฝอยลงในภาชนะรองรับที่เหมาะสม
- (๕) การล้างตลาด
- (๖) การเข้ารับการฝึกอบรมด้านสุขาภิบาลอาหารและอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข
- (๗) การตรวจสุขภาพตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ข้อ ๒๓ ผู้ขายและผู้ช่วยขายในตลาดต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสินค้าและแผงจำหน่ายสินค้า ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้วางสินค้าบนแผงจำหน่ายสินค้าหรือขอบเขตที่กำหนด โดยห้ามวางสินค้าล้ำแผงจำหน่ายสินค้าหรือขอบเขตที่กำหนด และห้ามวางสินค้าสูงจนอาจเกิดอันตรายหรือส่งผลกระทบต่อระบบ

การระบายอากาศ และแสงสว่าง ทั้งนี้ ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

(๒) ห้ามวางสินค้าประเภทวัตถุดิบอันตรายปะปนกับสินค้าประเภทอาหาร

(๓) ให้วางสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม และภาชนะอุปกรณ์ในขอบเขตที่กำหนด โดยสูงจากพื้นตลาดไม่น้อยกว่า ๖๐ เซนติเมตร

(๔) ห้ามเก็บสินค้าประเภทอาหารไว้ได้แฉงจำหน่ายสินค้า เว้นแต่อาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร หรืออาหารที่มีการป้องกันการเน่าเสียและปกปิดมิดชิด ทั้งนี้ ต้องมีการรักษาความสะอาดและป้องกันสัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค

(๕) ไม่ใช่แสงหรือวัสดุอื่นใดที่ทำให้ผู้บริโภคมองเห็นอาหารต่างไปจากสภาพที่เป็นจริง

(๖) ห้ามต่อเติมแฉงจำหน่ายสินค้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ข้อ ๒๔ ผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องมีสุขอนามัยส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ หรือไม่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ เช่น อหิวาตกโรค ไข้รากสาดน้อย บิด ไข้สุกใส หัด คางทูม วัณโรคในระยะอันตราย โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคผิวหนังที่น่ารังเกียจ ไวรัสตับอักเสบบี เอ ไข้หวัดใหญ่รวมถึงไข้หวัดใหญ่ที่ติดต่อมาจากสัตว์ และโรคตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

(๒) ในระหว่างขายสินค้าต้องแต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย หรือตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

(๓) ในระหว่างขายสินค้าประเภทอาหารต้องปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยส่วนบุคคล เช่น ไม่ไอหรือจามรดอาหาร ไม่ใช่มือหยิบจับอาหารที่พร้อมรับประทานโดยตรง ล้างมือให้สะอาดก่อนหยิบหรือจับอาหาร ไม่สูบบุหรี่หรือดื่มสุรา ทั้งนี้ ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ข้อ ๒๕ ผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะในการจำหน่ายทำ ประกอบ ปรง เก็บหรือสะสมอาหาร และการรักษาความสะอาดของภาชนะ น้ำใช้และของใช้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) อาหารที่ขายต้องสะอาด และปลอดภัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาหาร

(๒) อาหารสดเฉพาะสัตว์ เนื้อสัตว์ และอาหารทะเล ต้องเก็บรักษาในอุณหภูมิ ไม่เกิน ๕ องศาเซลเซียส ในตู้เย็นหรือแช่น้ำแข็งตลอดระยะเวลาการเก็บ

(๓) การจำหน่ายอาหารประเภทปรุงสำเร็จต้องใช้เครื่องใช้ ภาชนะที่สะอาด และต้องมีอุปกรณ์ปกปิดอาหารเพื่อป้องกันการปนเปื้อน และรักษาอุปกรณ์ปกปิดอาหารนั้นให้สะอาดและใช้การได้ ด้อยู่เสมอ

(๔) ในกรณีที่เป็นแผงจำหน่ายอาหาร ซึ่งมีการทำ ประกอบ และปรุงอาหาร ต้องจัดสถานที่ไว้ให้เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะเพื่อการนั้นและต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการสุขาภิบาลอาหาร

(๕) เครื่องมือ เครื่องใช้ และภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เขียง เครื่องขูดมะพร้าว จาน ชาม ช้อนและส้อม ตะเกียบ และแก้วน้ำ ต้องสะอาดและปลอดภัย มีการล้างทำความสะอาดและจัดเก็บที่ถูกต้อง

หมวด ๔

การควบคุมกิจการตลาดของเอกชน

และตลาดของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์การของรัฐ

ข้อ ๒๖ เมื่อมีกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เกิดขึ้นในตลาดของเอกชนหรือตลาดของ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์การของรัฐ ให้ถือว่าเป็นกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควร สงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของ ประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วนตามบทบัญญัติมาตรา ๘ และมาตรา ๔๖ วรรคสอง

(๑) ผลการตรวจวิเคราะห์ทางจุลินทรีย์จากการเก็บตัวอย่างอาหาร ตัวอย่างพื้นผิว ภาชนะอุปกรณ์ หรือจากมือผู้ขายอาหารในตลาด พบว่ามีเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคได้หรือมี เชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นตัวบ่งชี้ในปริมาณที่เกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กำหนด

(๒) มีปริมาณสัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน หรือแมลงสาบเกินกว่า เกณฑ์ที่กำหนดโดยวิธีการตรวจวัดตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๓) ตลาดเป็นแหล่งแพร่ระบาดของโรคติดต่อ เช่น อหิวาตกโรค ไข้รากสาดน้อย บิด ไข้ สุกใส หัด คางทูม วัณโรค โรคเรื้อน ไวรัสตับอักเสบบีชนิดเอ ไข้หวัดใหญ่รวมถึงไข้หวัดใหญ่ที่ติดต่อมาจาก สัตว์ และโรคอื่นที่ต้องแจ้งความตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขซึ่งออกตามความในกฎหมายว่าด้วย โรคติดต่อ โดยพบว่าผู้ขายของหรือผู้ช่วยขายของในตลาดเป็นโรคติดต่อ หรือพบผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อซึ่ง

ยืนยันว่าบริโภคอาหารหรือได้รับเชื้อโรคมจากตลาดนั้น หรือตรวจพบเชื้อโรคซึ่งทำให้เกิดการระบาดของโรคในสินค้าที่จำหน่ายในตลาดนั้น

(๔) ถังเกรอะหรือถังบำบัดสิ่งปฏิกูลเกิดการรั่วไหลออกมาสู่สิ่งแวดล้อมจนอาจเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคหรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์หรือแมลงที่เป็นพาหะนำโรค

ข้อ ๒๗ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินกิจการตลาดในที่หรือทางสาธารณะ เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการของราชการส่วนท้องถิ่นเอง ที่ไม่ก่อผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

ในการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการตลาดของเอกชน เมื่อผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตพร้อมเอกสารหลักฐานตามที่ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดในข้อกำหนดของท้องถิ่นถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมายให้เจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสุขลักษณะของตลาด เพื่อพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ ทั้งนี้ ก่อนจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต ต้องให้ผู้ขออนุญาตหรือผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการออกคำสั่งมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน และในการออกคำสั่งดังกล่าวต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๘ ภายใต้บังคับข้อ ๒ ข้อ ๗ วรรคสอง และข้อ ๘ วรรคสอง ให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดอยู่ในวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตลาดให้ถูกต้องตามกฎกระทรวงนี้ ภายในกำหนดเวลาไม่เกินสามปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

ให้ราชการส่วนท้องถิ่นจัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการตลาดในเขตท้องถิ่นนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้มีผลใช้บังคับ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

เมื่อได้ประชุมชี้แจงแล้ว ภายในหกสิบวันให้ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจสภาพสุขลักษณะของตลาดของเอกชนในเขตรับผิดชอบให้แล้วเสร็จ หากพบว่าตลาดใดมีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะตามกฎกระทรวงหรือข้อกำหนดของท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดจัดทำแผนการพัฒนาปรับปรุงตลาดให้เป็นไปตามกฎกระทรวงหรือข้อกำหนดของท้องถิ่นเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้จัดทำแผนการพัฒนา

ปรับปรุงตลาด หากผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดไม่ให้ความร่วมมือและไม่มีการจัดทำแผนดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งตามมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๕๙ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๙ ภายใต้บังคับข้อ ๒ ข้อ ๗ วรรคสอง และข้อ ๘ วรรคสอง ให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์การของรัฐ ที่ได้จัดตั้งตลาดขึ้นตามอำนาจหน้าที่อยู่ในวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตลาดให้ถูกต้องตามกฎหมายกฎกระทรวงนี้ ภายในกำหนดเวลาไม่เกินสามปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ และต้องเสนอแผนการพัฒนาปรับปรุงตลาดภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐเสนอแผนการพัฒนาปรับปรุงตลาดต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น สำหรับราชการส่วนท้องถิ่นให้เสนอแผนดังกล่าวต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่กรุงเทพมหานครให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

มงคล ณ สงขลา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และเนื่องจากยังมีปัญหาการระบาดของโรคติดต่อบางชนิด เช่น โรคระบบทางเดินหายใจรุนแรงเฉียบพลัน (SARS) และโรคไข้หวัดนก ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสุขภาพและอนามัยของประชาชน ให้ได้บริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัย รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล เรื่อง “อาหารปลอดภัย” สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาดให้ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนกำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนและวิธีการดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม หรือกำกับดูแล และแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

วิรัชศักดิ์/ผู้จัดทำ

๒๘ มกราคม ๒๕๕๑

จุฑามาศ/ปรับปรุง

๖ ตุลาคม ๒๕๕๗